

**UCHWAŁA NR XXV/135/2012
RADY GMINY RACIĄŻ
z dnia 14 grudnia 2012 r.**

w sprawie przyjęcia „Programu usuwania azbestu dla Gminy Raciąż na lata 2013 – 2032.”

Na podstawie art. 7 ust. 1, art. 18 ust. 2 pkt 6, pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. Nr 142 z 2001r., poz.1591 j.t.), w związku z zapisami „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” przyjętego w dniu 14 lipca 2009 r. uchwałą Rady Ministrów i zmienionego uchwałą Rady Ministrów 15 marca 2010 r., Rada Gminy Raciąż uchwała co następuje:

§ 1

Przyjmuje się „Program usuwania azbestu dla Gminy Raciąż na lata 2013 – 2032” w brzmieniu określonym załącznikiem do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Raciąż.

§ 3

Traci moc uchwała nr XXXVI/237/2010 Rady Gminy Raciąż z dnia 28 kwietnia 2010 r.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Jarosław Jaworski

U Z A S A D N I E N I E
Do Uchwały Nr XXV/135/2012
Rady Gminy Raciąż
z dnia 14 grudnia 2012 r.

w sprawie przyjęcia „Programu usuwania azbestu dla Gminy Raciąż na lata 2013 – 2032.”

Przyjęty przez Radę Ministrów dnia 14 lipa 2009 r. „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” i zmienionego uchwałą Rady Ministrów 15 marca 2010 r. nałożył szereg obowiązków na organy administracji publicznej w tym także na gminy. Gospodarka odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest i jego utylizacja, jest ważnym elementem systemu gospodarki odpadami, a także integralną częścią planów gmin, powiatów i województw.

Zgodnie z tym programem wszystkie samorządy wojewódzkie, powiatowe i gminne powinny opracować własne programy usuwania wyrobów zawierających azbest stosowanych na swoim terenie. Głównym celem każdego programu powinno być usunięcie wyrobów zawierających azbest, bezpieczne ich unieszkodliwienie oraz edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu.

Opracowanie takiego programu jest również niezbędnym warunkiem ubiegania się o środki finansowe w celu jego realizacji.

„Program usuwania azbestu dla Gminy Raciąż na lata 2013 – 2032” ujmuje zagadnienia związane z realizacją nałożonych na gminy obowiązków. Wskazuje m.in. cele i zadania, ramy prawne w tym zakresie oraz ujmuje tezy wynikające z programu krajowego w odniesieniu do zagadnień gospodarowania azbestem na terenie Gminy Raciąż.

Załącznik do Uchwały
Nr XXV/135/2012
Rady Gminy Raciąż
z dnia 14 grudnia 2012 r.

PROGRAM USUWANIA AZBESTU DLA GMINY RACIAŹ

na lata 2013 - 2032 r

SPIS TREŚCI

Tytuł	Strona
Wstęp	2
Podstawy prawne	4
Charakterystyka Gminy Raciąż	7
Szkodliwość azbestu dla zdrowia ludzkiego	7
Warunki BHP podczas usuwania azbestu	8
Informacje o ilości i stanie wyrobów azbestowych na terenie gminy	10
Postępowanie z odpadami zawierającymi azbest	14
Wytyczne dla jednostek samorządu gminnego, właścicieli i wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest	16
Finansowanie	22
Harmonogram realizacji programu	26
Okresowa aktualizacja	26
Podsumowanie	27
Literatura	28
Spis załączników	30

Wstęp

Podstawą opracowania „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla terenu Gminy Raciąż na lata 2013 - 2017”, zwanego dalej „Programem”, są zapisy „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” (dalej POKzA) przyjętego w dniu 14 lipca 2009 r. uchwałą Rady Ministrów i zmienionego uchwałą Rady Ministrów z dnia 15 marca 2010 r. W punkcie 4.3. POKzA określono, że do zadań samorządów powiatowych i gminnych należy m. in. przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Cele „Programu” są zbieżne z celami przyjętymi dla „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”. Zakłada się usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Raciąż do końca 2032 r. i jednocześnie minimalizację negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu oraz likwidację szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Zakres Programu obejmuje następujące zagadnienia:

- Analizę danych literaturowych dotyczących występowania azbestu, jego właściwości i wpływu na zdrowie człowieka.
- Charakterystykę i zastosowanie wyrobów zawierających azbest.
- Przegląd obowiązujących przepisów prawnych i dokumentów strategicznych w zakresie użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz postępowania z odpadami azbestowymi.
- Inwentaryzację wyrobów zawierających azbest na terenie Wrocławia.
- Oszacowanie kosztów usunięcia i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest z terenu miasta.
- Analizę możliwości pozyskania środków finansowych na działania w zakresie usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest.
- Harmonogram realizacji prac w ramach „Programu”.
- Monitoring realizacji „Programu” oraz wskaźniki monitoringu.

Azbest jest nazwą handlową odnoszącą się do sześciu minerałów włóknistych. Pod względem chemicznym są to uwodnione krzemiany magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Rozróżnia się następujące typy azbestu: chryzotyl (włóknista odmiana serpentynu, tj. uwodnionego krzemianu magnezu), amozyt (krzemian żelazowo-magnezowy, krokidolit (krzemian sodowo-żelazowy), antofilit (krzemian magnezowy zawierający żelazo).

Pomimo, iż występowanie azbestu w przyrodzie jest dosyć powszechne, tylko w kilku miejscach na świecie prowadzona była jego eksploatacja na skalę przemysłową. Polska nie posiada złóż azbestu nadających się do eksploatacji przemysłowej.

Właściwości azbestu takie jak: duża odporność na wysokie i niskie temperatury, niewielkie przewodnictwo cieplne i odporność na działanie czynników chemicznych sprawiły, że stał się on powszechnie wykorzystywany jako cenny surowiec również w Polsce.

Azbest szeroko stosowany był w kilku dziedzinach gospodarki, przede wszystkim w budownictwie, ale także w energetyce, transporcie i przemyśle chemicznym.

Najważniejszymi zastosowaniami azbestu są:

- wyroby azbestowo-cementowe produkowane z azbestów chryzotylowego i amfibolowych, takie jak: pokrycia dachowe, rury ciśnieniowe, płyty okładzinowe i elewacyjne zawierające od 10-35% azbestu,
- wyroby izolacyjne stosowane do izolacji kotłów parowych, wymienników ciepła, zbiorników, przewodów rurowych oraz ubrań i tkanin ognioodpornych. Zawierają one

- w zależności od przeznaczenia od 75 do 100% azbestu, głównie chryzotyłu,
- wyroby uszczelniające: tektury, płyty azbestowo-kauczukowe, szczeliwa plecione,
 - wyroby cierne, takie jak: okładziny cierne i taśmy hamulcowe stosowane do różnego typu hamulców,
 - wyroby tekstylne: sznury i maty,
 - wyroby hydroizolacyjne: lepiki asfaltowe, kity uszczelniające, asfalty drogowe uszlachetnione, zaprawy gruntujące, papa dachowa, płytki podłogowe, zawierające od 20 do 40% azbestu.

Wśród wyrobów azbestowych można wydzielić dwie grupy produktów:

„wyroby miękkie” - których gęstość objętościowa jest mniejsza niż 1000 kg/m^3 , to słabo związane produkty azbestowe o wysokim, ponad 60% udziale azbestu w produkcie oraz niskiej zawartości substancji wiążącej, do których zaliczamy między innymi: tynki, maty, płyty azbestowe, materiały izolujące, papy.

„wyroby twarde” - których gęstość objętościowa jest większa niż 1000 kg/m^3 , zawierające wysoki udział substancji wiążącej, zaś niski (poniżej 15%) udział azbestu, do których należą płyty faliste i płaskie, rury wodociągowe, elementy kanalizacji. Spójność włókien azbestowych w tych wyrobach jest tak wysoka, że praktycznie nie uwalniają się one do środowiska (wyjątkiem jest obróbka np. cięcie lub proces niszczenia mechanicznego wyrobu).

Szacuje się (w skali kraju), że ok. 96% ogólnej ilości wyrobów zawierających azbest stanowią płyty azbestowo-cementowe (faliste i płaskie).

Produkcja płyt azbestowo-cementowych w Polsce rozpoczęła się w 1907 r. w Krakowie, następnie w Lublinie (ok. 1910 r.) i w Ogrodzieńcu (ok. 1913 r.). Jednak stosowanie azbestu na szeroką skalę na terenie Polski w budownictwie nastąpiło w latach 60-tych, po uruchomieniu następnych 4 dużych zakładów wyrobów azbestowo-cementowych. Głównym surowcem stosowanym do produkcji był azbest chryzotylowy, ale do połowy lat osiemdziesiątych do produkcji rur ciśnieniowych stosowany był także krokidolit oraz niewielkie ilości amozytu.

Produkcja płyt azbestowo-cementowych w Polsce została zakazana ustawą z dnia 19 czerwca 1997 r. *o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U. Nr 101, poz. 628 z 1997 r. i Nr 156 z 1998.). Zgodnie z ustawą, w Polsce do 28 września 1998 r. została całkowicie zakończona produkcja płyt azbestowo-cementowych (a wcześniej innych wyrobów zawierających azbest).

Natomiast od 28 marca 1999 r. obowiązuje zakaz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest. Wyjątek stanowią wyroby z zawartością azbestu, które nie posiadają jeszcze swoich zamienników ze względu na ekstremalne warunki pracy. Wykaz takich wyrobów zawarty jest w rozporządzeniach ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzania na polski obszar celny. Dotyczy to azbestu włóknistego sprowadzanego do produkcji diafragmy wykorzystywanej do elektrolizy przeponowej przy produkcji chloru i wyrobów azbestowo-kauczukowych.

Podstawy prawne

W Polsce obowiązują następujące akty prawne i programy rozwoju kraju regulujące kwestie związane z gospodarowaniem wyrobami zawierającymi azbest oraz odpadami azbestowymi (wg stanu na listopad 2011r.):

- „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” - przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą z dnia 14 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą: „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu lata 2009–2032” (M.P. z 2009 r. Nr 50, poz. 735 ze zmianą).
- „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” – przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r.
- Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr 3 poz. 20, ze zmianami).
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zmianami).
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 243 poz. 1623 ze zmianami).
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 ze zmianami).
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1495 ze zmianami).
- Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2002 r. Nr 199, poz. 1671 ze zmianami).
- Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1222 ze zmianami).
- Ustawa z dnia 26 czerwca 1974r. – Kodeks pracy (t.j. Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 ze zmianami)

Akty wykonawcze

1. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. – w sprawie katalogu odpadów* (Dz. U. Nr 112, poz. 1206) zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w wymienionych poniżej grupach i podgrupach z odpowiednim przypisanym kodem klasyfikacyjnym:
 - 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy,
 - 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu,
 - 10 11 81* - odpady zawierające azbest,
 - 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo – azbestowych,
 - 15 01 11* - opakowania z metali zawierających niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
 - 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest,
 - 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające wolny azbest,
 - 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest,
 - 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest.
2. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególnie zagrożenie dla środowiska*

(Dz. U. Nr 124, poz. 1033) określa termin oraz formę składania informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

3. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny* (Dz. U. Nr 191, poz. 1595). W sposób nieselektywny mogą być składowane odpady o następujących kodach:
- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest
 - 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest

Odpady te mogą być składowane wspólnie, na tym samym składowisku odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Nie można natomiast mieszać tych odpadów i składować z innymi odpadami niebezpiecznymi.

4. *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy* (Dz. U. Nr 217, poz. 1833) określa najwyższe dopuszczalne stężenia w środowisku pracy pyłów zawierających azbest:

- a) pyły zawierające azbest chryzotylowy oraz pyły zawierające azbest chryzotylowy i inne minerały włókniste oraz pyły zawierające inne minerały włókniste, z wyjątkiem krokidolitu
- pył całkowity – $1,0 \text{ mg/m}^3$
 - włókna respirabilne – $0,2 \text{ włókien w cm}^3$
- b) pyły zawierające krokidolit
- pył całkowity – $0,5 \text{ mg/m}^3$
 - włókna respirabilne – $0,2 \text{ włókien w cm}^3$

5. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu* (Dz. U. Nr 1, poz. 11) określa limity stężenia azbestu w powietrzu. Wartości odniesienia dla azbestu wynoszą odpowiednio:

- dla 1 godziny – 250 włókien/m^3
- dla roku kalendarzowego – $2\ 350 \text{ włókien/m}^3$.

6. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów* (Dz. U. Nr 61, poz. 549). Określa m.in. wymagania dotyczące składowania odpadów zawierających azbest.

7. *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia* (Dz. U. Nr 120, poz. 1126) określa zakres rodzajów robót budowlanych, stwarzających zagrożenie bezpieczeństwa lub zdrowia ludzi.

8. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest* (Dz. U. Nr 192, poz. 1876 ze zm.). Rozporządzenie wprowadza obowiązek inwentaryzacji przez właściciela lub zarządzającego (osobę fizyczną) miejsc, gdzie był lub jest wykorzystywany azbest – oraz składania corocznie stosownych informacji do właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Osoby prawne składają sprawozdania do marszałka województwa.

9. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U. Nr 71, poz. 649) nakłada na właścicieli lub zarządców obiektów, urządzeń budowlanych, instalacji przemysłowych lub innych miejsc zawierających azbest - obowiązek okresowej kontroli stanu tych wyrobów oraz sporządzenia oceny stanu i możliwości użytkowania wyrobów zawierających azbest zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia (Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest). Pierwsza kontrola powinna być przeprowadzona w terminie do 6 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia. W/w podmioty przechowują 1 egz. oceny (łącznie ze stosowną dokumentacją) a 2-gi egz. oceny przekazują właściwemu organowi nadzoru budowlanego, w terminie 30 dni od daty sporządzenia oceny.
10. *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy* (Dz. U. Nr 280, poz. 2771). Rozporządzenie określa m.in. obowiązki pracodawcy przy prowadzeniu prac w kontakcie ze szkodliwymi substancjami (w tym z azbestem).
11. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 października 2008 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska* (Dz. U. z 2008 r. Nr 196, poz. 1217). Rozporządzenie określa jednostkowe stawki opłat za:
- a) gazy lub pyły wprowadzane do powietrza
 - azbest 315,80 zł/kg
 - b) umieszczenie odpadów na składowisku:
 - 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy - 45,91 zł/Mg
 - 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu - 45,91 zł/Mg
 - 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów azbestowo - cementowych - 45,91 zł/Mg
 - 10 11 81* - odpady zawierające azbest - 45,91 zł/Mg
 - 15 01 11* - opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi - 45,91 zł/Mg
 - 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest - 45,91 zł/Mg
 - 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające wolny azbest - 45,91 zł/Mg
 - 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest - 0,00 zł/Mg
 - 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest - 0,00 zł/Mg
12. *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy* (Dz. U. Nr 73, poz. 645). Rozporządzenie określa m.in. obowiązki wykonywania badań właściwych dla prowadzenia prac z czynnikami szkodliwymi (w tym azbest).

Baza Azbestowa

W ramach zadań określonych w POKzA Ministerstwo Gospodarki utworzyło Bazę Azbestową, która stanowi ogólnopolskie narzędzie służące prowadzeniu monitoringu realizacji programu krajowego. Baza jest narzędziem do gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych w wyniku inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Podmiotami odpowiedzialnymi za wprowadzanie danych inwentaryzacyjnych są urzędy gminne i urzędy

marszałkowskie. Korzystanie z Bazy jest bezpłatne. Baza jest również miejscem, gdzie można znaleźć informacje o gminnych, powiatowych i wojewódzkich Programach Usuwania Azbestu.

Ogólnodostępne są zbiory zawierające informacje o:

- przedsiębiorcach uprawnionych do wykonywania prac w kontakcie z azbestem - zbiór „Firmy”,
- składowiskach odpadów zawierających azbest - zbiór „Składowiska”,
- obowiązujących aktach prawnych dotyczących problematyki azbestu - zbiór „Akty prawne”,
- sposobie przedkładania informacji o posiadanych wyrobach zawierających azbest przez ich właścicieli - zbiór „Słownik”,
- definicjach stosowanych pojęć - zbiór „Słownik”,
- stosowanych przelicznikach ilościowych - zbiór „Słownik”.

Charakterystyka gminy Raciąż

Gmina Raciąż leży na pograniczu dwóch regionów geograficznych – Wysoczyzny Płońskiej i Równiny Raciążskiej. Jest jedną z największych gmin w powiecie płońskim województwa mazowieckiego, zajmując powierzchnię 244,45 km². Administracyjnie usytuowana jest w północno zachodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie płońskim. Graniczy z miastem Raciąż, z Gminą Radzanów i Strzegowo z powiatu mławskiego oraz Siemiątkowo z powiatu żuromińskiego, z Gminą Starożreby i Drobin z powiatu płockiego, z Gminą Zawidz z powiatu sierpeckiego, z Gminą Baboszewo z powiatu płońskiego, oraz z Gminą Głinojeck z powiatu ciechanowskiego.

Przez teren Gminy przechodzi droga krajowa Nr 60 Łódź – Kutno – Płock – Ciechanów – Ostrów Mazowiecki – Białystok, umożliwiająca szybki i wygodny dojazd do położonych w niewielkiej odległości: Ciechanowa (36 km) i Płocka (52 km) oraz linia kolejowa Nasielsk – Płońsk – Sierpc.

Gmina położona jest na zachód od rzeki Wkry, tworzącej zachodnią granicę historycznego Zawkrza.

Dane dla Gminy (stan na 31.12.2011):

Ludność 8 741

10% ludności powiatu

zaludnienie: 37 mieszk./km²

W gminie występuje w większości zabudowa jednorodzinna.

Szkodliwość azbestu dla zdrowia ludzkiego

Według artykułu „Szkodliwe oddziaływanie azbestu na zdrowie ludzi” Neonila Szeszenia-Dąbrowska z Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi chorobotwórcze działanie azbestu występuje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu (oznacza to, że dopóki włókna nie są uwolnione do powietrza nie stanowią zagrożenia dla zdrowia). Azbest może być także obecny w wodzie, napojach i pokarmach, skąd przenika do organizmu człowieka. Jednak nie ma dowodów świadczących o tym, że azbest dostający się do organizmu drogą pokarmową jest szkodliwy dla zdrowia.

Naturalne źródła emisji włókien azbestowych w praktyce mają mniejsze znaczenie niż źródła związane z działalnością człowieka. Obecnie po zaprzestaniu produkcji wyrobów zawierających azbest tymi źródłami są:

- niewłaściwie składowane odpady azbestowe, w tym tzw. dzikie wysypiska,

- szczególnie w lasach i odkrytych wyrobiskach,
- użytkowanie wyrobów azbestowych, co w konsekwencji prowadzi do zanieczyszczenia powietrza pyłem azbestowym w wyniku korozji i mechanicznych uszkodzeń płyt azbestowo-cementowych, ścierania tarcz sprzęgłowych i hamulcowych,
 - niewłaściwe usuwanie z dachów i elewacji wyrobów zawierających azbest,
 - urządzenia grzewcze, wentylacyjne, klimatyzacyjne i izolacje zawierające azbest. Są to źródła występujące wewnątrz pomieszczeń. Stosowanie wyrobów azbestowych, a w konsekwencji możliwość uwalniania włókien azbestu do środowiska spowodowało wzrost zainteresowania zdrowotnymi skutkami środowiskowej ekspozycji na azbest.

Wielkość zagrożenia dla zdrowia zależna jest od rodzaju azbestu, wielkości włókien i ich stężenia w powietrzu oraz czasu narażenia. Największe zagrożenie stanowią włókna respirabilne, tzn. występujące w trwałej postaci w powietrzu i mogące przedostawać się z wdychanym powietrzem do pęcherzyków płucnych. Mają one średnicę mniejszą od 3 μm i są dłuższe niż 5 μm , przy czym najbardziej szkodliwe są włókna o długości ok. 20 μm . *Narażenie zawodowe* na pył azbestu może być przyczyną chorób układu oddechowego tj.: pylicy azbestowej (azbestozy), łagodnych zmian opłucnowych, raka płuc oraz międzybłoniaków opłucnej i otrzewnej (nowotworów o wysokiej złośliwości).

Doniesienia kliniczne i epidemiologiczne sugerują, że z azbestem może być również związane występowanie innych nowotworów: krtani, żołądka i jelit, trzustki, jajników oraz chłoniaków. Jednak zwiększenie ryzyka w tych grupach nowotworów należy postrzegać jedynie jako prawdopodobne.

Między pierwszym narażeniem a pojawieniem się patologii (zwłaszcza nowotworów) występują długie okresy. Czyli aktualnie wykrywane skutki odnoszą się do warunków pracy, jakie istniały 20-40 lat temu.

Analizując szkodliwość azbestu i jego wpływ na organizm ludzki należy pamiętać, iż azbest jest praktycznie niezniszczalny, zaś groźny dla zdrowia ludzi jest wtedy, gdy jego elementarne włókna znajdują się we wdychanym powietrzu. Azbest zabezpieczony w sposób uniemożliwiający uwolnienie się włókien do powietrza nie stanowi żadnego zagrożenia dla zdrowia.

Warunki BHP podczas usuwania azbestu

Pracownikom zatrudnionym przy pracach związanych z zabezpieczaniem i usuwaniem azbestu należy zapewnić bezpieczne warunki wykonywania pracy, w szczególności na podstawie oceny ryzyka zawodowego, stosować odpowiednie środki zapobiegawcze i ochronne np. zwilżanie oraz kontrolować stopień narażenia w środowisku pracy. Należy również zapewnić szkolenie zawierające w swoim programie tematykę bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, (wg załącznika 12.5 z Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 i. w sprawie zasad bezpieczeństwa higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów – Dz. U. Nr 216 poz. 1824). Ponadto należy sporządzić plan prac zawierający informacje dotyczące określenia stosowanych środków ochrony zbiorowej i indywidualnej, sposobów eliminowania lub ograniczania uwalniania włókien azbestowych oraz informowania pracowników i innych osób mogących zostać narażonymi na ekspozycję na azbest podczas prowadzenia wspomnianych prac, a także konieczności usunięcia materiałów azbestowych przed rozpoczęciem prac rozbiórkowych, chyba, że wiązałoby się to z większym narażeniem niż w przypadku sytuacji odwrotnej.

Pracodawca zatrudniający pracowników do prac związanych z usuwaniem azbestu jest również obowiązany do zapewnienia liczby pracowników ograniczonej do niezbędnego minimum, w zależności od zakresu prac, jak również maszyn i urządzeń zapewniających eliminowanie lub przynajmniej ograniczanie do minimum powstawanie pyłu azbestowego, szczególnie jego emisji do środowiska, a także stosowania odpowiednio dobranych środków ochrony indywidualnej, zwłaszcza odzieży ochronnej i ochron układu oddechowego. Maszyny i urządzenia powinny być wyposażone w odciągi miejscowe, zaopatrzone w wysoko efektywne filtry, muszą być też okresowo poddawane przeglądom i konserwacjom. Odzież ochronna powinna być wykonana z materiałów uniemożliwiających przenikanie pyłu azbestu oraz łatwe czyszczenie, a ściągacze w rękawach i nogawkach muszą ściśle przylegać do ciała. Środki ochrony układu oddechowego powinny być wymieniane po każdej zmianie roboczej lub gdy opory oddychania odczuwalnie wzrosną. Zmiana filtrów, spożywanie posiłków, picie napojów, palenie tytoniu, przechowywanie rzeczy osobistych są dozwolone wyłącznie po przemieszczeniu się do strefy niezagrożonej wpływem azbestu, nigdy w strefie zanieczyszczonej.

Należy również zapewnić odpowiednie przerwy na odpoczynek w warunkach nienarażenia na wpływy azbestu, a w przypadku przekroczenia wartości stężeń dopuszczalnych wstrzymać prace i podjąć działania zmierzające do obniżenia stężenia do co najmniej dopuszczalnego. Jeżeli działania takie nie odnoszą skutków, można prowadzić prace z zastosowaniem środków ochrony układu oddechowego, jednak tylko w zakresie ograniczonym do minimum, nigdy stale. Środki ochronne tego typu nie mogą być jedynym rozwiązaniem zabezpieczającym, ani zastępować technicznych rozwiązań ograniczających narażenia pracowników na wpływ pyłu azbestu.

Pracodawca powinien po zakończeniu omawianych prac zapewnić oczyszczenie wysoko skutecznymi urządzeniami filtracyjno-wentylacyjnymi lub na mokro, w sposób uniemożliwiający przedostanie się pyłu do powietrza, odzieży, obuwia roboczych oraz środków ochrony indywidualnej oraz przechowywania ich w sposób wykluczający kontakt z prywatną odzieżą pracowników. Nie mogą one być stosowane poza miejscem pracy. Odzież zanieczyszczona pyłem azbestu przeznaczona do prania powinna być pakowana i oznakowana w sposób określony w przepisach dot. zakazu stosowania azbestu (wzór w załączniku).

Podczas wykonywania prac przy usuwaniu i zabezpieczaniu wyrobów zawierających azbest należy ograniczać do niezbędnego minimum ilość odpadów, zwłaszcza drobnych i słabo związanych. Odpadów zawierających azbest nie wolno mieszać z innymi rodzajami odpadów. Stanowiska pracy, na których występuje ekspozycja na azbest i wysiłek fizyczny należy ograniczać do minimum oraz zapewnić brak jednoczesnego narażenia na inne czynniki rakotwórcze. Po zakończeniu prac należy uprzątnąć teren prac z odpadów zawierających azbest oraz pyłu azbestowego w sposób zapewniający niemożność przenikania ich do środowiska. Stanowiska pracy, maszyny i urządzenia oraz drogi komunikacyjne powinny być czyszczone pod koniec każdej zmiany roboczej, a czynności te wykonywane z maksymalną starannością, z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu filtracyjno-wentylacyjnego z wysoko skutecznym filtrem lub metodą „na mokro” niedopuszczalne jest ręczne zamiatanie na sucho lub czyszczenie przy użyciu sprężonego powietrza. Worki i filtry wykorzystane w urządzeniach stosowanych przy omawianych pracach powinny być jednorazowego użytku, a po przepełnieniu należy czyścić je z zachowaniem ostrożności, stosując odpowiednie środki ochrony indywidualnej, a zużyte traktować jak odpad zawierający azbest.

Informacje o ilości i stanie wyrobów azbestowych na terenie gminy

Zadania na poziomie gminy zakładane przez krajowy Program:

- współpraca z lokalnymi mediami w celu rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń związanych z azbestem;
- przygotowanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz rejonów narażonych na ekspozycje zawierających trójstopniową skalę priorytetu realizacji usuwania;
- przygotowywanie rocznych sprawozdań finansowych z realizacji programu.

Dane dotyczące ilości wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie gminy Raciąż pochodzą z inwentaryzacji przeprowadzonej w gminie.

Wykaz wyrobów azbestowych na terenie gminy Raciąż stan z dnia 31.12.2011 r.

zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia		
razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
2 017 144	1 993 879	23 265	0	0	0	2 017 144	1 993 879	23 265

masa wyrobów wg rodzaju

kod wyrobu	zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia		
	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
W01	49 742	49 742	0	0	0	0	49 742	49 742	0
W02	1 967 402	1 944 137	23 265	0	0	0	1 967 402	1 944 137	23 265

masa wyrobów wg miejscowości

miejscowość	zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia		
	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
Bogucin	8 866	5 841	3 025	0	0	0	8 866	5 841	3 025
Budy Kraszewskie	31 103	31 103	0	0	0	0	31 103	31 103	0
Charzyny	44 066	44 066	0	0	0	0	44 066	44 066	0
Chyczewo	7 865	7 865	0	0	0	0	7 865	7 865	0
Cieciersk	45 463	43 813	1 650	0	0	0	45 463	43 813	1 650
Ćwiersk	39 160	39 160	0	0	0	0	39 160	39 160	0
Dobrska-Kolonia	6 710	3 960	2 750	0	0	0	6 710	3 960	2 750

miejsowość	zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia		
	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
Dobrska-Włociany	21 208	21 208	0	0	0	0	21 208	21 208	0
Draminek	23 881	23 881	0	0	0	0	23 881	23 881	0
Drozdowo	61 831	61 831	0	0	0	0	61 831	61 831	0
Druchowo	70 950	70 950	0	0	0	0	70 950	70 950	0
Folwark-Raciąż	53 229	53 229	0	0	0	0	53 229	53 229	0
Grzybowo	34 067	34 067	0	0	0	0	34 067	34 067	0
Jeżewo-Wesel	29 095	29 095	0	0	0	0	29 095	29 095	0
Kaczorowy	14 080	11 880	2 200	0	0	0	14 080	11 880	2 200
Kielbowo	54 197	54 197	0	0	0	0	54 197	54 197	0
Kiniki	46 772	46 772	0	0	0	0	46 772	46 772	0
Kocięcin Brodowy	7 810	7 810	0	0	0	0	7 810	7 810	0
Kodłutowo	64 482	64 482	0	0	0	0	64 482	64 482	0
Kossobudy	68 365	68 365	0	0	0	0	68 365	68 365	0
Koziebrody	173 140	171 490	1 650	0	0	0	173 140	171 490	1 650
Kozolin	3 740	1 540	2 200	0	0	0	3 740	1 540	2 200
Krajkowo	51 886	51 886	0	0	0	0	51 886	51 886	0
Kraszewo Podborne	59 125	59 125	0	0	0	0	59 125	59 125	0
Kraszewo-Czubaki	46 123	46 123	0	0	0	0	46 123	46 123	0
Kraszewo-Falki	48 389	48 389	0	0	0	0	48 389	48 389	0
Kraszewo-Gaczuły	59 213	56 463	2 750	0	0	0	59 213	56 463	2 750
Kraszewo-Rory	3 300	3 300	0	0	0	0	3 300	3 300	0
Kraszewo-Sławęcín	4 290	4 290	0	0	0	0	4 290	4 290	0
Kraśniewo	28 138	25 388	2 750	0	0	0	28 138	25 388	2 750

miejsowość	zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia		
	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
Łempinek	62 744	62 744	0	0	0	0	62 744	62 744	0
Łempino	1 100	1 100	0	0	0	0	1 100	1 100	0
Malewo	19 063	19 063	0	0	0	0	19 063	19 063	0
Mała Wieś	19 173	19 173	0	0	0	0	19 173	19 173	0
Młody Niedróż	9 680	9 680	0	0	0	0	9 680	9 680	0
Nowe Gralewo	25 410	25 410	0	0	0	0	25 410	25 410	0
Nowe Młodochowo	67 430	67 430	0	0	0	0	67 430	67 430	0
Nowy Komunin	52 063	52 063	0	0	0	0	52 063	52 063	0
Pęsy	37 510	37 510	0	0	0	0	37 510	37 510	0
Pólka-Raciąż	42 152	42 152	0	0	0	0	42 152	42 152	0
Sierakowo	98 318	98 318	0	0	0	0	98 318	98 318	0
Sikory	35 750	35 750	0	0	0	0	35 750	35 750	0
Stare Gralewo	9 240	9 240	0	0	0	0	9 240	9 240	0
Stary Komunin	23 947	23 947	0	0	0	0	23 947	23 947	0
Stary Niedróż	8 000	8 000	0	0	0	0	8 000	8 000	0
Strożęcín	78 463	78 463	0	0	0	0	78 463	78 463	0
Szczepkowo	19 998	19 998	0	0	0	0	19 998	19 998	0
Unieck	11 979	8 459	3 520	0	0	0	11 979	8 459	3 520
Wępiły	3 630	3 630	0	0	0	0	3 630	3 630	0
Witkowo	29 403	29 403	0	0	0	0	29 403	29 403	0
Zdunówek	41 558	40 788	770	0	0	0	41 558	40 788	770
Złotopole	67 375	67 375	0	0	0	0	67 375	67 375	0
Żukowo-Strusie	26 180	26 180	0	0	0	0	26 180	26 180	0
Żukowo-Wawrzonki	4 554	4 554	0	0	0	0	4 554	4 554	0
Żychowo	11 880	11 880	0	0	0	0	11 880	11 880	0

Inwentaryzacja wyrobów azbestowych wykonana przez Urząd Gminy.

Priorytet usunięcia na podstawie Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649) ustala się w skali trzystopniowej

I stopień pilności — bezzwłoczna wymiana lub naprawa wyrobu;

II stopień pilności — ponowna ocena w czasie do jednego roku możliwości użytkowania wyrobu;

III stopień pilności — ponowna ocena w czasie do pięciu lat możliwości użytkowania wyrobu.

Na terenie gminy wyroby zawierające azbest występują jedynie w postaci pokryć dachowych (płyt falistych, eternitu), brak natomiast danych na temat obecności rur azbestowo — cementowych

W 2012 r. na terenie Gminy Raciąż zrealizowano zadanie pod nazwą „Usuwanie wyrobów zawierających azbest w Gminie Raciąż – Etap I”, na realizację którego Urząd otrzymał dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w wysokości 69 649,64 zł. Zadanie polegało na demontażu i utylizacji wyrobów zawierających azbest z 72 posesji o łącznej masie 188,66 Mg.

Wykaz wyrobów azbestowych na terenie gminy Raciąż stan z dnia 31.12.2012 r.

zinwentaryzowane			Unieszkodliwione [2012 r.]			pozostałe do unieszkodliwienia		
razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
2 026 486	2 003 221	23 265	180 660	180 660	0	1 845 826	1 822 256	23 265

masa wyrobów wg rodzaju

kod wyrobu	zinwentaryzowane			Unieszkodliwione [2012 r.]			pozostałe do unieszkodliwienia		
	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
W01	49 742	49 742	0	0	0	0	49 742	49 742	0
W02	1 976 744	1 953 479	23 265	180 660	180 660	0	1 796 084	1 772 819	23 265

masa wyrobów wg miejscowości

miejscowość	zinwentaryzowane			Unieszkodliwione [2012 r.]			pozostałe do unieszkodliwienia		
	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
Bielany	3 500	3 500	0	3 500	3 500	0	3 500	3 500	0
Bogucin	8 866	5 841	3 025	0	0	0	8 866	5 841	3 025

miejsowość	zinwentaryzowane			Unieszkodliwione [2012 r.]			pozostałe do unieszkodliwienia		
	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
Budy Kraszewskie	31 103	31 103	0	5 265	5 265	0	25 838	25 828	0
Charzyny	44 066	44 066	0	0	0	0	44 066	44 066	0
Chyczewo	7 865	7 865	0	2 516	2 516	0	5 349	5 349	0
Cieciersk	45 463	43 813	1 650	6 400	6 400	0	39 063	37 413	1 650
Ćwiersk	39 160	39 160	0	1 638	1 638	0	37 522	37 522	0
Dobrska-Kolonia	6 710	3 960	2 750	1 872	1 872	0	3 960	2 088	2 750
Dobrska-Włociany	21 208	21 208	0	1 170	1 170	0	20 038	20 038	0
Draminek	23 881	23 881	0	0	0	0	23 881	23 881	0
Drozdowo	61 831	61 831	0	11 244	11 244	0	50 587	50 587	0
Druchowo	70 950	70 950	0	0	0	0	70 950	70 950	0
Folwark-Raciąż	53 229	53 229	0	2 220	2 220	0	51 009	51 009	0
Grzybowo	34 067	34 067	0	0	0	0	34 067	34 067	0
Jeżewo-Wesel	29 095	29 095	0	0	0	0	29 095	29 095	0
Kaczorowy	14 080	11 880	2 200	2 340	2 340	0	11 740	9 540	2 200
Kielbowo	54 197	54 197	0	7 605	7 605	0	46 592	46 592	0
Kiniki	46 772	46 772	0	6 370	6 370	0	40 402	40 402	0
Kocięcin-Brodowy	7 810	7 810	0	0	0	0	7 810	7 810	0
Kocięcin-Tworki	1 540	1 540	0	1 540	1 540	0	1 540	1 540	0
Kodłutowo	64 482	64 482	0	1 770	1 770	0	62 712	62 712	0
Kossobudy	68 365	68 365	0	12 630	12 630	0	55 735	55 735	0
Koziebrody	173 140	171 490	1 650	4 545	4 545	0	168 595	168 595	1 650
Kozolin	12 920	10 720	2 200	10 720	10 720	0	2 200	0	2 200
Krajkowo	51 886	51 886	0	6 250	6 250	0	45 636	45 636	0

miejsowość	zinwentaryzowane			Unieszkodliwione [2012 r.]			pozostałe do unieszkodliwienia		
	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
Kraszewo Podborne	59 125	59 125	0	2 430	2 430	0	56 695	56 695	0
Kraszewo- Czubaki	46 123	46 123	0	0	0	0	46 123	46 123	0
Kraszewo-Falki	48 389	48 389	0	0	0	0	48 389	48 389	0
Kraszewo- Gaczuły	59 213	56 463	2 750	9 079	9 079	0	50 134	50 134	2 750
Kraszewo-Rory	3 300	3 300	0	0	0	0	3 300	3 300	0
Kraszewo- Sławęcin	4 290	4 290	0	0	0	0	4 290	4 290	0
Kraśniewo	28 138	25 388	2 750	14 660	14 660	0	13 478	10 728	2 750
Łempinek	62 744	62 744	0	0	0	0	62 744	62 744	0

Harmonogram realizacji prac na lata 2013-2032

Tabela. Harmonogram realizacji prac na lata 2013-2032

Lp.	Zadanie	Koszt realizacji [tys. zł] ogółem	Odpowiedzialny	Termin
1.	Aktualizacja bazy danych o wyrobach zawierających azbest na podstawie „Informacji o wyrobach azbestowych” przedkładanych przez właścicieli nieruchomości		Urząd Gminy	2013-2032
2.	Systematyczne wykonywanie „Oceny...” wyrobów azbestowych i coroczne przedkładanie „Informacji...” właściwym organom		Właściciel nieruchomości	2013-2032
3.	Edukacja ekologiczna w zakresie: - bezpiecznego usuwania azbestu, - szkodliwości azbestu.		Urząd Gminy	2013-2032

4.	Działalność informacyjna w zakresie: - obowiązku corocznego przedkładania „Informacji...”, - możliwości dofinansowania usuwania azbestu, - udostępniania wykazu przedsiębiorców uprawnionych do usuwania azbestu.		Urząd Gminy	2013-2032
5.	Współpraca różnych organów w zakresie przepływu danych		Urząd Gminy, Urząd Marszałkowski, PINB, WIOŚ	2013-2032
6.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	ok. 20 171 440	Właściciel nieruchomości	2013-2032
7.	Pomoc finansowa		NFOŚiGW, WFOŚiGW, BOŚ S.A., Urząd Gminy	2013-2032
8.	Monitoring realizacji „Programu”: - Sprawozdania z realizacji „Programu”. - Opracowanie Aktualizacji „Programu”		Urząd Gminy	2013-2032

Postępowanie z odpadami zawierającymi azbest

Właściciel (zarządca) obiektów i urządzeń budowlanych z zabudowanymi wyrobami zawierającymi azbest powinien dokonać ich przeglądu technicznego, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649) oraz Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192 poz. 1876). Wszelkie prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest należy dokonywać zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane, rozdz. 4 "Postępowanie poprzedzające rozpoczęcie robót budowlanych", rozdz. 5 "Budowa i oddawanie do użytku obiektów budowlanych". W przypadku konieczności usunięcia elementów zawierających azbest z obiektów budowlanych, inwestor musi przestrzegać przepisów Prawa Budowlanego oraz przepisów specjalnych dotyczących azbestu. Inwestor jest zobowiązany do zorganizowania procesu budowy, z uwzględnieniem zawartych w przepisach zasad bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, a w szczególności zapewnienie:

- opracowania projektu budowlanego i, stosownie do potrzeb, innych projektów
- objęcia kierownictwa budowy przez kierownika budowy
- opracowania planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia
- wykonania i odbioru robót budowlanych przez osoby o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych art. 18 ust. 1 Ustawy z dnia 27 lipca 2001 r o zmianie ustawy - Prawo budowlane.

Jeżeli przy usuwaniu, demontażu i rozbiórce elementów azbestowych lub materiałów

zawierających azbest nie wystąpi naruszenie ani wymiana fragmentów konstrukcji budynku oraz gdy nie ulegnie zmianie wygląd elewacji, to pozwolenie na budowę, będące jednocześnie pozwoleniem na rozbiórkę, nie jest wymagane. W przeciwnym wypadku uzyskanie takiego pozwolenia jest konieczne.

Prace mające na celu usunięcie azbestu z obiektu budowlanego, powinny być poprzedzone zgłoszeniem tego faktu właściwemu organowi administracji architektoniczno-budowlanej na 30 dni przed planowanym rozpoczęciem robót. Tylko przedsiębiorcy posiadający odpowiednią decyzję sankcjonującą wytwarzanie odpadów niebezpiecznych mogą wykonywać prace związane z usuwaniem azbestu.

Wykonanie prac przez inwestora we własnym zakresie także wymaga uzyskania takiej decyzji. Wykonawca prac zobowiązany jest sporządzić szczegółowy plan prac, który zawiera przede wszystkim:

- ilość wytworzonych odpadów;
- identyfikację rodzaju azbestu;
- klasyfikację wytworzonego odpadu;
- warunki ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracy.

W celu zapewnienia warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania, wykonawca prac obowiązany jest do:

1. izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska;
2. ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska;
3. umieszczenia w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: "Uwaga! Zagrożenie azbestem"; w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit treść tablic informacyjnych powinna być następująca: "Uwaga! Zagrożenie azbestem - krokidolitem";
4. zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska;
5. zastosowania w obiekcie, gdzie prowadzone są prace, odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia;
6. codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro;
7. izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit;
8. stosowania zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu (komora dekontaminacyjna), przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń;
9. zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac.

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest prowadzi się w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska oraz powodujący zminimalizowanie pylenia poprzez:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem lub

- demontażem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy;
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe;
 - odspajanie materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze;
 - prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza w przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu w środowisku pracy, w miejscach prowadzonych prac, w tym również z wyrobami zawierającymi krokidolit;
 - codzienne zabezpieczanie zdemontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz ich magazynowanie na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu. Wykonawca usuwający azbest zobowiązany jest złożyć pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonanych prac i oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego. Oświadczenie to przechowuje się przez okres co najmniej 5 lat. Ponadto wykonawca pakuje i przygotowuje odpady azbestowe do transportu. Transport wyrobów i odpadów zawierających azbest, należy wykonać w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska, w szczególności przez:
 - szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm wyrobów i odpadów o gęstości objętościowej równej lub większej niż 1.000 kg/m³;
 - zestalenie przy użyciu cementu, a następnie po utwardzeniu szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm odpadów zawierających azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m³;
 - szczelne opakowanie odpadów pozostających w kontakcie z azbestem i zakwalifikowanych jako odpady o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m³ w worki z folii polietylenowej o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm, a następnie umieszczenie w opakowaniu zbiorczym z folii polietylenowej i szczelne zamknięcie;
 - utrzymywanie w stanie wilgotnym odpadów w trakcie ich przygotowywania do transportu
 - znakowanie opakowań;
 - magazynowanie przygotowanych do transportu opakowań w osobnych miejscach zabezpieczonych przed dostępem osób niepowołanych.

Odpady może przekazać tylko podmiotom, które uzyskały zezwolenie właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie unieszkodliwiania odpadów azbestowych i transportu tych odpadów. Prawidłowość wykonywanych działań w tym zakresie powinna być potwierdzona kartami ewidencji i przekazania odpadów.

Wytyczne dla jednostek samorządu gminnego, właścicieli i wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Wytyczne dla jednostek samorządu gminnego, właścicieli, zarządców nieruchomości i wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest:

Informowanie mieszkańców gminy o skutkach narażenia na azbest i obowiązku sukcesywnego usuwania go przez właścicieli nieruchomości - Gmina w pierwszej kolejności powinna skupić się na działaniach edukacyjno - informacyjnych skierowanych do mieszkańców.

Na Gminę nałożony został obowiązek informowania mieszkańców na temat negatywnych

skutków oddziaływania azbestu na stan zdrowia mieszkańców oraz o możliwości usunięcia wyrobów zawierających azbest, co ma na celu skłonienie właścicieli nieruchomości do wypełnienia nałożonego na nich ustawowo obowiązku usunięcia wyrobów zawierających azbest do 2032 r. Gmina powinna więc zadbać, aby formularze, na podstawie których dokonywana ma być ocena stanu nieruchomości pod kątem obecności azbestu i stopnia jego zużycia, były dostępne w urzędzie oraz - o ile istnieje taka możliwość - również na stronie internetowej gminy. Gmina ma także służyć pomocą swoim mieszkańcom na temat wymaganych procedur usuwania, zabezpieczania, wywożenia i składowania azbestu. Informacje te powinny znaleźć się na stronie internetowej urzędu gminy, na tablicach informacyjnych w jego budynku, ulotkach i plakatach, a także być przekazywane podczas spotkań z mieszkańcami. Gmina powinna szukać sojuszników swoich działań wśród lokalnych organizacji pozarządowych, dziennikarzy starając się zainteresować ich tematyką azbestu, szczególnie w skali regionu, oraz służyć informacjami na temat jego usuwania tak, aby wzmocnić prowadzone przez siebie działania informacyjno-edukacyjne.

Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie gminy

Informacje podawane przez właścicieli nieruchomości zbierane są w postaci wypełnionych arkuszy „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (załącznik 1). Na ich podstawie jest sporządzony zbiorczy wykaz obiektów zawierających azbest, wg trzech grup pilności, w zależności od stopnia zagrożenia. Oprócz zbierania informacji od prywatnych właścicieli nieruchomości, gmina dokonuje oceny stanu nieruchomości, których sama jest właścicielem. Uczciwa i rzetelna ocena oraz inwentaryzacja są jedynym sposobem na uzyskanie wsparcia finansowego na cele związane z usuwaniem azbestu. O tym także mieszkańcy powinni zostać poinformowani przez Gminę.

Opracowanie sprawozdania dotyczącego stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Informacje zebrane na podstawie arkuszy ocen powinny być przekazywane raz w roku do właściwego urzędu nadzoru budowlanego w powiecie. Sprawozdania mają być sporządzone - podobnie do zbiorczego wykazu obiektów zawierających azbest - według trzech grup

Pozyskiwanie środków finansowych

Usuwanie wyrobów zawierających azbest, szczególnie w przypadku elementów budowlanych jest kosztowne i wymaga odpowiednich nakładów finansowych. Istnieje jednak możliwość uzyskania wsparcia ze strony krajowych lub zagranicznych funduszy na ochronę środowiska (z uwzględnieniem wymogu art. 16 ustawy o odpadach). Pieniądze te przeznaczone są na realizację dużych projektów, dlatego właściciele powinni łączyć się w większe grupy i aplikować o pieniądze wspólnie. Takie postępowanie wymaga ustanowienia przedstawiciela mogącego występować i działać w ich imieniu. Może nim być m.in. Gmina lub związek gmin. Inicjująca rola Gminy w tych działaniach jest bardzo ważna, bowiem wielu mieszkańców nie będzie stać na pokrycie kosztów usunięcia azbestu samodzielnie, a w konsekwencji będzie on nadal stanowił zagrożenie.

Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników nieruchomości:

- kontrola wyrobów zawierających azbest znajdujących się w obiektach, urządzeniach budowlanych, urządzeniach przemysłowych lub innych miejscach zawierających azbest,
- sporządzenie i przedłożenie organowi nadzoru budowlanego oceny stanu i dokumentacji miejsca zawierającego azbest,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia,
- sporządzenie (corocznie) planu kontroli jakości powietrza obejmującej pomiar stężenia azbestu, dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest lub wyroby zawierające azbest,
- przegląd i oznakowanie, w sposób przewidziany przez prawo, miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest,
- sporządzenie inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury,
- sporządzenie i przedłożenie Marszałkowi Województwa (dot. przedsiębiorców) lub Wójtowi Gminy (dot. osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami) i coroczna aktualizacja informacji o:
 - wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania (załącznik 2);
 - wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zastało zakończone (załącznik 3);
 - zgłoszenie właściwemu organowi architektoniczno-budowlanemu prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest zgodnie z przepisami budowlanymi.

Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest:

- uzyskanie pozwolenia, decyzji zatwierdzającej program gospodarowania odpadami niebezpiecznymi albo złożenie organowi informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi (zależnie od ilości wytwarzanych odpadów),
- przeszkolenie przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i osób kierujących lub nadzorujących, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczeniu i usuwaniu tych wyrobów oraz w zakresie przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- opracowanie przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:
 - identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
 - informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
 - zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
 - ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza; posiadanie niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu,
 - zgłoszenie prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów

zawierających azbest z obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy.

- zapewnienie warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania w sposób określony w § 8 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest,
- złożenie właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

Na terenie Województwa Mazowieckiego funkcjonuje 1 składowisko przyjmujące odpady zawierające azbest (czasowe magazynowanie), znajdujące się w Rachocinie, w Powiecie Sierpeckim. W perspektywie planuje się budowę kwatery do składowania azbestu na tym składowisku, po jego wcześniejszej rozbudowie. Przewidywana pojemność kwatery, to około 150 000 Mg.

Pojemność i okres użytkowania składowisk odpadów jest ograniczony. Składowiska, które działały, ale obecnie już nie funkcjonują, spełniły swoją funkcję, ponieważ przyjmowały do składowania odpady azbestowe. Założenie budowy kolejnych składowisk odpadów jest o tyle słuszne, o ile przyjmie się, iż w danym okresie średnio przyjmuje odpady azbestowe do składowania dana ilość składowisk.

Sieć składowisk odpadów ma zapewnić możliwości unieszkodliwiania odpadów azbestowych zgodnie z prawem.

Wykaz istniejących i przygotowywanych składowisk odpadów zawierających azbest na podstawie „ Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”

Lp	Nazwa składowiska Lokalizacja	Nazwa i adres zarządzającego składowiskiem	Wolna pojemność składowiska [m3]
-----------	--	---	---

Województwo dolnośląskie

1	Składowisko Odpadów Przemysłowych ul. Górnicza 1 58-303 Wałbrzych	Mo-Bruk Korzenna 214 33-322 Korzenna	105 796
2	Składowisko odpadów przemysłowych –Zakład w Godzikowicach Ekologiczna ul. Stalowa 12 55-200 Oława	Dolnośląska Korporacja Ekologiczna ul. Kopalniana 7 59-101 Polkowice	500
3	Składowisko odpadów w	Urząd Miasta Trzebnica	10 000

	Marcinowie gm. Trzebnica	ul. Piłsudskiego 1 55-100 Trzebnica	
4	Teren KGHM „Polska Miedź” w Lublinie Oddział Huta miedzi Głogów ul. Śukowicka 1 67-200 Głogów	KGHM „Polska Miedź” S.A. W Lublinie Oddział Huta Miedzi Głogów	Wykorzystywane przez właściciela

Województwo kujawsko-pomorskie

5	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Małociechowo gm. Pruszcz	„ECO-POL” Sp. z o.o. ul. Św. Jana 18 D 87-140 Chełmża	13 840
---	--	---	--------

Województwo lubelskie

6	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Poniatowa Wieś gm. Poniatowa	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Młodzieżowa 4 24-320 Poniatowa	1 500
7	Składowisko Piaski Zarzecze II Kraśnik	WOD-BUD Sp. z o.o. ul. Piłsudskiego 14 23-200 Kraśnik	149 930

Województwo lubuskie

8	Składowisko Odpadów Azbestowych ul. Małazyńska 180 Chróścik gm. Gorzów Wielkopolski	Zakład Utylizacji odpadów Sp. z o.o. ul. Teatralna 49 66-400 Gorzów Wielkopolski	29 320
---	--	--	--------

Województwo łódzkie

9	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Jadwinówka gm. Radomsko	Metalurgia S.A. ul. Reymonta 62 97-500 Radomsko	28 960
10	„Bagno-Lubień” - teren Elektrowni Bełchatów S.A.	Elektrownia Bełchatów S.A. Z/s w Rogowcu ul. Wyzwolenia 30 97-406 Rogowiec	Wykorzystywane przez właściciela

Województwo małopolskie

11	Składowisko Komunalne w Ujkowie Starym gm. Bolesław	Zakład Gospodarki Komunalnej „Bolesław” Sp. z o.o. ul. Osadowa 1 32-329 Bolesław	60 540
12	Składowisko odpadów „Za rzeką Białą” ul. Kwiatkowskiego 8 33-101 Tarnów	Jednostka Ratownictwa Chemicznego Sp. z o.o. ul. Kwiatkowskiego 8 33-101 Tarnów	13 780

Województwo mazowieckie

13	Składowisko odpadów komunalnych w Rachocinie	Zakład Gospodarki Mieszkaniowej ul. Traugutta 33 09-200 Sierpc	45 000
----	--	---	--------

Województwo opolskie

Brak składowisk

Województwo podkarpackie

14	Składowisko Odpadów w Młynach gm. Radymno	Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Radymno z/s w Skołoszowie 341 37-550 Radymno	36 828
15	Składowisko Odpadów Pysznic gm. Pysznic	Gminny Zakład Komunalny ul. Wolności 295 37-403 Pysznic	969
P	<i>Kozodrza gm. Ostrów</i>	<i>Zakład Usług Komunalnych w Ostrowie</i>	<i>[17 740]</i>

Województwo podlaskie

16	Składowisko Odpadów Miastkowo pow. Łomża	MPGKiM ul. Poznańska 141 18-400 Łomża	700
P	<i>Składowisko odpadów budowlanych zawierających azbest na terenie składowiska odpadów komunalnych w m. Korytki gm. Jedwabne</i>	<i>Komunalny Zakład Budżetowy ul. Mickiewicza 4 18-420 Jedwabne</i>	<i>[I etap – 20 000] [II etap – 21 500]</i>

Województwo pomorskie

17	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Bierkowie Bierkowo 120 76-261 Bruskowo Wielkie gm. Słupsk	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o. o. w Słupsku ul. Szczecińska 112, 76-200 Słupsk	14 380
18	Składowisko Odpadów w Gilwie Małej Gilwa Mała 8 82-500 Kwidzyn	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. Gilwa Mała 8 82-500 Kwidzyn	58 360
P	<i>Kwatera na odpady zawierające azbest</i>	<i>Zakład Utylizacyjny Sp z o.o. w Gdańsku ul. Jabłoniowa 55 80-180 Gdańsk Szadółki</i>	<i>[b.d.]</i>

Województwo śląskie

19	Sektor III na odpady azbestowe, wydzielony w ramach składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Knurowie Szybowa 44 Knurów	PPHU „Komart” Sp z o.o. ul. Szpitalna 7 44-194 Knurów	284 740
----	--	---	---------

P	Składowisko odpadów komunalnych Świętochłowice – teren po eksploatacji hałdy Huty „Florian”	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Łagiewnicka 76 41-608 Świętochłowice	[30 000]
20	Kwatera X na odpady azbestowe w ramach składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Dąbrowie Górniczej	Koksownia „Przyjaźń” Sp. z o.o. ul. Koksownicza 1 42-523 Dąbrowa Górnicza	186
21	Składowisko odpadów azbestowych na terenie Oczyszczalni Ścieków Deszczowo-Przemysłowych Huty Katowice Dąbrowa Górnicza	ARCELOR MITTAL POLAND S.A. Oddział w Dąbrowie Górniczej ul. J. Piłsudskiego 92 41-308 Dąbrowa Górnicza	Wykorzystywane przez właściciela
22	Wydzielona subkwateryna na odpady zawierające azbest w ramach sektora III składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Jastrzębiu Zdroju	Cofinco-Poland Sp. z o.o. ul. Graniczna 29 40-956 Katowice	16 000

Województwo świętokrzyskie

23	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Dobrów gm. Tuczępy	Środowisko i Innowacje Sp. z o.o. Dobrów 8 28-142 Tuczępy	163 440
----	--	---	---------

Województwo warmińsko-mazurskie

24	Składowisko odpadów zawierających azbest Półwieś gm. Zalewo	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. ul. 3-go Maja 8 14-100 Ostróda	19 500
25	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. ul. Szańcowa 1 82-300 Elbląg	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. ul. Szańcowa 1 82-300 Elbląg	3 984

Województwo wielkopolskie

26	Składowisko odpadów niebezpiecznych ul. Sulańska 11 62-510 Konik	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. ul. Sulańska 11 62-510 Konin	162 990
----	---	---	---------

Województwo zachodniopomorskie

27	Zakład Odzysku Odpadów ul. Łubuszan 80 Sianów	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Komunalna	15 685
----	---	--	--------

		75-724 Koszalin	
28	Składowisko odpadów Dalsze gm. Myślubórz	„Eko-Myśl” Sp. z o.o. Dalsze 36 74-300 Myślubórz	1 800
RAZEM ISTNIEJĄCE			1 258 728
RAZEM PRZYGOTOWANE			69 240

P – przygotowywane składowiska odpadów zawierających azbest

Finansowanie

Do dokonania szacunkowej kalkulacji kosztów całości przedsięwzięcia został przyjęty koszt demontażu i utylizacji 1 m² pokrycia dachowego zawierającego azbest na poziomie 20 zł. Szacunkowy koszt usunięcia aktualnie zinwentaryzowanej ilości azbestu wynosi więc łącznie **6 195 700 zł.**

W związku z zagrożeniem dla zdrowia i życia powodowanym przez azbest, powstało wiele regulacji prawnych zakazujących stosowania i produkcji wyrobów zawierających ten minerał, a także nakazujących usunięcie wyrobów zawierających azbest już istniejących.

Źródła finansowania inwestycji ekologicznych związanych z gospodarką odpadami można podzielić na trzy grupy:

- publiczne - np. pochodzące z budżetu państwa, gminy lub instytucji publicznych;
- prywatne - np. z banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych, towarzystw leasingowych;
- prywatno - publiczne - np. ze spółek prawa handlowego z udziałem gminy.

Dominującymi formami finansowania inwestycji ekologicznych są:

- zobowiązania kapitałowe - kredyty, pożyczki, obligacje, leasing;
- udziały kapitałowe - akcje i udziały w spółkach;
- dotacje.

W Polsce występują najczęściej następujące formy finansowania inwestycji w zakresie gospodarki odpadami:

- fundusze własne inwestorów;
- pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów udzielane przez Narodowy i Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- kredyty preferencyjne udzielane np. przez Bank Ochrony Środowiska (BOŚ S.A.) z dopłatami do oprocentowania lub ze środków donatorów, kredyty komercyjne, kredyty konsorcjalne;
- zagraniczna pomoc finansowa udzielana poprzez fundacje i programy pomocowe;
- kredyty międzynarodowych instytucji finansowych (Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju - EBOiR, Bank Światowy);
- kredyty i pożyczki udzielane przez banki komercyjne;
- leasing.

Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Zasady funkcjonowania narodowego, wojewódzkich, powiatowych i gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej określa Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami). Zasadniczym celem

Narodowego Funduszu jest wspieranie finansowe przedsięwzięć podejmowanych dla poprawy jakości środowiska w Polsce. Główne kierunki jego działalności określa Polityka Ekologiczna Państwa, natomiast co roku aktualizowane są cele szczegółowe, dokumenty wewnętrzne Narodowego Funduszu, w tym zwłaszcza zasady udzielania pomocy finansowej oraz lista przedsięwzięć priorytetowych. W zakresie ochrony powierzchni ziemi, w tym ochrony środowiska przed odpadami, zakłada się dofinansowanie zadań inwestycyjnych zgodnych z niżej wymienionymi programami priorytetowymi:

- likwidacja uciążliwości starych składowisk odpadów niebezpiecznych;
- unieszkodliwianie odpadów powstających w związku z transportem samochodowym (autozłom, płyny eksploatacyjne, akumulatory, ogumienie, tworzywa sztuczne) oraz zbiórka i wykorzystanie olejów przetworzonych;
- przeciwdziałanie powstawaniu i unieszkodliwianie odpadów przemysłowych i odpadów niebezpiecznych,
- realizacja międzygminnych i regionalnych programów zagospodarowania odpadów komunalnych (w tym budowa zakładów przetwórstwa odpadów oraz wspomaganie systemów zagospodarowywania osadów ściekowych).

Rolą Wojewódzkiego Funduszu jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym, a podstawowym źródłem ich przychodów są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych. W każdym województwie WFOŚiGW przygotowują na wzór NFOŚiGW listy zadań priorytetowych, które mogą być dofinansowywane z ich środków oraz zasady i kryteria, które będą obowiązywać przy wyborze zadań do realizacji.

Warunki udzielenia dofinansowania:

- udokumentowane pełne pokrycie planowanych kosztów przedsięwzięcia;
- wywiązanie się przez Wnioskodawcę z obowiązku uiszczania opłat i kar, stanowiących przychody Narodowego Funduszu oraz wywiązywania się z innych zobowiązań w stosunku do Funduszu;
- przedsięwzięcie nie może być zakończone;
- udzielone dofinansowanie nie może przekroczyć kosztów przedsięwzięcia.

Fundusze, oprócz udzielania pożyczek i przyznawania dotacji, zgodnie z art. 411 ust. 1 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami) także mogą:

- udzielać dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek;
- wnosić udziały do spółek działających w kraju;
- nabywać obligacje, akcje i udziały spółek działających w kraju.

W kryteriach oceny Wniosku o dofinansowanie punktowana jest także pozycja przedsięwzięcia na liście przedsięwzięć priorytetowych wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami) w dziale II rozdziale 4 określa przeznaczenie środków finansowych funduszy gminnych, powiatowych i wojewódzkich. I tak środki gminnych funduszy zgodnie z art. 406 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami) przeznaczone są na:

- edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju;
- wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska;
- wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła;
- realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie

środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej;

- urządzanie i utrzymywanie terenów zieleni, zadrzewień oraz parków;
- realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami;
- wspieranie działań przeciwdziałających zanieczyszczeniom;
- profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska;
- wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc dla wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii;
- wspieranie ekologicznych form transportu;
- działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody;
- inne zadania ustalone przez radę gminy, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Środki powiatowych funduszy przeznacza się na wspomaganie działalności wymienionej powyżej a ponadto na realizację przedsięwzięć związanych z ochroną powierzchni ziemi, inne zadania ustalone przez radę powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Fundacje i programy pomocowe

EkoFundusz jest fundacją powołaną w 1992 r. przez Ministra Finansów dla efektywnego zarządzania środkami finansowymi pochodzącymi z zamiany części zagranicznego długu na wspieranie przedsięwzięć w ochronie środowiska (tzw. konwersja długu). Dotychczas decyzję o ekokonwersji polskiego długu podjęły Stany Zjednoczone, Francja, Szwajcaria, Włochy, Szwecja i Norwegia. Tak więc EkoFundusz zarządza środkami finansowymi pochodzącymi z ekokonwersji łącznie ponad 571 mln USD do wydatkowania w latach 1992 - 2010. EkoFundusz jest niezależną fundacją działającą według prawa polskiego, a w szczególności wg Ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. Nr 21 poz. 97, tekst jednolity) a także Statutu. Obecnie Fundatorem jest Minister Skarbu Państwa. W Statucie EkoFunduszu pięć sektorów ochrony środowiska uznanych zostało za dziedziny priorytetowe. Są nimi:

- ograniczenie transgranicznego transportu dwutlenku siarki i tlenków azotu oraz eliminacja niskich źródeł ich emisji (ochrona powietrza);
- ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do Bałtyku oraz ochrona zasobów wody pitnej (ochrona wód);
- ograniczenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu Ziemi (ochrona klimatu);
- ochrona różnorodności biologicznej;
- gospodarka odpadami i rekultywacja gleb zanieczyszczonych..

W zakresie gospodarki odpadami priorytetami EkoFunduszu są:

- tworzenie kompleksowych systemów selektywnej zbiórki, recyklingu i unieszkodliwiania odpadów komunalnych i niebezpiecznych;
- przedsięwzięcia związane z: eliminacją powstawania odpadów niebezpiecznych w procesach przemysłowych (promocja "czystszych technologii") i likwidacją składowisk odpadów tego rodzaju;
- rekultywacja gleb zanieczyszczonych odpadami niebezpiecznymi stanowiącymi zagrożenie dla zdrowia ludzi lub świata przyrody.

We wszystkich pięciu sektorach pomoc finansową EkoFunduszu uzyskać mogą tylko te projekty, które wykazują się wysoką efektywnością, tj.: korzystnym stosunkiem efektów ekologicznych do kosztów. Poza tym zalecane jest, aby projekty spełniały przynajmniej jeden z następujących warunków:

- wprowadzanie na polski rynek nowych technologii z krajów-donatorów;
- uruchomienie krajowej produkcji urządzeń dla ochrony środowiska;
- szczególne znaczenie dla ochrony zdrowia.

EkoFundusz udziela wsparcia finansowego w formie bezzwrotnych dotacji, a także preferencyjnych pożyczek. Dotacje uzyskać mogą jedynie projekty dotyczące inwestycji związanych bezpośrednio z ochroną środowiska (w ich fazie implementacyjnej), a w dziedzinie przyrody również projekty nie inwestycyjne. EkoFundusz nie dofinansowuje badań naukowych, akcji pomiarowych, a także studiów i opracowań oraz tworzenia wszelkiego rodzaju dokumentacji projektowej. Z reguły wysokość dotacji dla przedsięwzięć inwestycyjnych obliczana jest ze wskaźników NPV oraz IRR. Jeżeli wniosek o dofinansowanie składa jednostka gospodarcza, dotacja EkoFunduszu z reguły nie przekracza 20% kosztów projektu, a jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach może dochodzić do 30%.

Gdy inwestorem są władze samorządowe, dotacja może pokryć do 30% kosztów (w przypadkach szczególnych do 50%), a dla jednostek budżetowych, podejmujących inwestycje proekologiczne wykraczające poza ich zadania statutowe, dofinansowanie EkoFunduszu może pokryć do 50% kosztów. W odniesieniu do projektów, prowadzonych przez pozarządowe organizacje społeczne (przyrodnicze, charytatywne) nie nastawione na generowanie zysków, dotacja EkoFunduszu może pokryć do 80% kosztów w projekcie z dziedziny ochrony przyrody i do 50% w inwestycjach związanych z ochroną środowiska.

EkoFundusz może wspierać zarówno projekty dopiero rozpoczynane, jak i będące w fazie realizacji, jeżeli ich rzeczowe zaawansowanie nie przekracza 60%. Racjonalna gospodarka odpadami została włączona do sektorów priorytetowych EkoFunduszu dopiero w 1998 r.

Inne fundacje: Agencja Rozwoju Komunalnego w Warszawie, Environmental Know-How Fund w Warszawie, Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej Counterpart Fund w Warszawie, Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej, Polska Agencja Rozwoju Regionalnego, Program Małych Dotacji GEF, Projekt Umbrella.

Banki najbardziej aktywnie wspierające inwestycje ekologiczne: Bank Ochrony Środowiska S.A. - statutowo nałożony obowiązek kredytowania inwestycji służących ochronie środowiska, Bank Gdański S.A., Bank Rozwoju Eksportu S.A., Polski Bank Rozwoju S.A., Bank Światowy, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju.

Institucje leasingowe finansujące gospodarkę odpadami: Towarzystwo Inwestycyjno – Leasingowe EKOLEASING S.A., BEL Leasing Sp. z o.o., BISE Leasing S.A., Centralne Towarzystwo Leasingowe S.A., Europejski Fundusz Leasingowy Sp. z o.o.

Fundusze Strukturalne, Fundusz Spójności oraz Programy operacyjne

Po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej istnieje możliwość finansowania inwestycji w ochronie środowiska z Funduszy Strukturalnych oraz Funduszu Spójności, a także możliwość finansowania inwestycji z regionalnych programów operacyjnych na lata 2013 – 2032.

Harmonogram realizacji programu

W pierwszej kolejności należy usunąć pokrycia azbestowe z budynków o I stopniu pilności.

Jest to szacunkowo 30 % całkowitej ilości azbestu zinwentaryzowanej na terenie gminy.

Harmonogram usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Raciąż (na lata 2013 – 2032)

Rodzaj obiektu	Powierzchnia zawierająca azbest [m²]	Stopień Pilności	Lata	Koszt
Budynki mieszkalne i gospodarcze	2 017 144	I - III	2013 - 2032	ok. 20 171 440

Należy również pamiętać że zgodnie z dyrektywami Unii Europejskiej w pierwszej kolejności należy usunąć materiały azbestowe z obiektów użyteczności publicznej (szkoły, przedszkola, urzędy). Obowiązuje bezwzględny nakaz natychmiastowego usunięcia materiałów azbestowych z obiektów przetwórstwa rolno-spożywczego.

Okresowa aktualizacja programu

Z uwagi na fakt, iż realizacja całościowa programu jest procesem długoterminowym należy brać pod uwagę potrzebę jego aktualizacji w celu dostosowania do zmieniających się warunków i wymogów prawnych, technicznych i technologicznych oraz finansowych. Niezbędna aktualizacja następować będzie w razie stwierdzenia niezgodności z w/w warunkami. Program powinien być aktualizowany nie rzadziej niż co 4 lata.

Podsumowanie

W związku ze znanymi od dłuższego czasu, niezwykle negatywnymi skutkami oddziaływania azbestu na zdrowie ludzkie, oraz, co za tym idzie, wymienionymi wcześniej licznymi wymogami prawnymi na szczeblu europejskim i krajowym przewiduje się stopniowe usuwanie i neutralizację tego typu wyrobów z terenu gminy Raciąż.

Przedsięwzięcie to zostanie przeprowadzone w latach 2013-2032 wg wcześniej ukazanego harmonogramu, przy czym w pierwszej kolejności zostaną usunięte wyroby azbestowe z budynków o I stopniu pilności. Finansowanie planu zapewnione zostanie przez środki własne właścicieli nieruchomości, ewentualnie fundusze gminne, unijne czy też fundusze pomocowe i kredytowe.

Niezbędne jest rozpowszechnianie informacji o negatywnych skutkach zdrowotnych oraz szkodach środowiskowych powodowanych przez wyroby zawierające azbest wśród społeczności lokalnej. Wskazane jest także zorganizowanie fachowej pomocy przez samorząd lokalny dla wszystkich właścicieli obiektów przy wypełnianiu arkuszy ocen (załącznik 4), oraz udzielanie informacji o możliwościach uzyskania pomocy kredytowej i innych.

Literatura:

- Dyrektywa Rady 76/769/EWG z dnia 27 lipca 1976 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 262 z 27.09.1976, str. 201);
- Dyrektywa Rady 83/477/EWG z dnia 19 września 1983 r. w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (Dz. Urz. WE 263 z 29.09.1983, str. 25);
- Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. Nr 101 poz. 628 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz.U. z 2006 r. nr 156, poz. 1118, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2008 r. nr 25, poz. 150 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz.U. z 2007 r. nr 39, poz. 251 z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192 poz. 1876 z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz.U. Nr 216 poz. 1824);
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski przyjęty przez Radę Ministrów RP w dniu 14 maja 2002;
- Programu oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032", przyjęty przez Radę Ministrów 14 lipca 2009r.
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego. Załącznik nr. 23 do WPGO.
- Foltyn M. „Azbest - kłopotliwa spuścizna" Bezpieczeństwo pracy - nauka i praktyka 2007, Nr 4, str. 16-19;
- Golaś M. „Azbest czyli niewygasający" Inspektor pracy 2007, Nr 1, str. 20-22;
- Marek K. „Azbest jako szkodliwość środowiskowa" Medycyna Środowiskowa 2004, nr 1, str. 1-8;
- Bryła R. „Ocena ryzyka zawodowego dla pracownika zatrudnionego przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest (cz. 1).", Przyjaciel przy Pracy 2009, nr 3, str. 10-12;
- Komar M. „Azbest wciąż groźny", Inspektor Pracy 2006. nr 7-8, str. 26-30;

- „Technologia materiałów budowlanych. Tom II”. W. Skalmowski. Arkady. Warszawa 1973 r.
- „Azbest – występowanie, wykorzystanie i sposób postępowania z odpadami azbestowymi”. Pyssa J., Rokita G.M., Gospodarka Surowcami Mineralnymi. t.23. z. 1 . 2007 r.
- Strona internetowa Bazy Azbestowej – <http://www.bazaazbestowa.pl>;

Spis załączników:

1. Wykaz firm posiadających decyzje wydane przez Starostę Płońskiego, zatwierdzające Programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi. Firmy te na podstawie powyższych decyzji mogą prowadzić prace związane z usuwaniem odpadów zawierających azbest.
2. Zestawienie ilości pokryć dachowych z wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowane na terenie gminy Raciąż.
3. Wzór oznaczenia wyrobów zawierających azbest, w tym odpadów.
4. Wzorcowy arkusz oceny stanu wyrobów zawierających azbest na podstawie Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.
5. Wzór formularza zawierającego informację o wyrobach zawierających azbest wg Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i czyszczenia instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest.
6. Program szkolenia bhp pracowników biorących udział w pracach związanych z usuwaniem i zabezpieczaniem azbestu.
7. Wykaz istniejących i przygotowywanych składowisk odpadów zawierających azbest". Podając źródło: wykaz znajduje się na stronie Ministerstwa Gospodarki w aktualnym Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu (Zał. 2 str. 54-56).
8. Wzór karty przekazania odpadów na składowisko.

STAROSTWO POWIATOWE W PŁOŃSKU

PRZEDSIĘBIORSTWA DEMONTUJĄCE AZBEST NA TERENIE POWIATU PŁOŃSKIEGO				
Lp.	Nazwa	Adres	Telefon	Fax.
1	„RAMID Specjalistyczne Rozwiązania”	ul. Kowalskiego 1/54 03-288 Warszawa	509 199 917	022 398 30 74
2	F.H.U. „SYSTEM-DACH” Sp. j.	Brody 6, 09-100 Płońsk	(023)662 25 38	
3	Zakład Usługowy „INSTAL-BUD”	ul. Środkowa 14, 09-100 Płońsk	600 321 406	
4	P.P.H.U. „GAJAWI”, Gabriel Rogut	ul. Odyńca 24 93-150 Łódź	501 028 153	
5	Zakład Remontowo-Budowlany, Stanisław Karolczak	ul. Przelajowa 10/56 94-044 Łódź	(042) 686 67 37, 602 455 252	
6	Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych TERMOEXPORT	ul. Żurawia 24/7 00-515 Warszawa	(022) 821 34 67, 621 21 97	
7	ALGADER” Hofman Sp. z o.o	ul. Wólczańska 133 01-651 Warszawa	(022) 834 73 53, 864 94 97	
8	HYDROPOL	ul. Targowa 106 09-500 Gostynin	(024) 235 29 51, 235 92 67	
9	„ABBA EKONED” Sp. z o.o. Przedsiębiorstwo Producyjno-Handlowo- Usługowe	ul. Poznańska 152 87-100 Toruń	(056) 651 44 25, 654 86 70	
10	Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „PIOTR”	ul. Warszawska 38B 05-084 Leszno	(022) 725 84 47, 0 602 507 648	
11	Centrum Gospodarki Odpadami Azbestu i Recyklingu „CARO”	ul. Zamojskiego 51 22-400 Zamość	(084) 627 30 13, 608 435 133	(084) 627 30 13
12	„SINTAC- Polska” Sp. z o.o.	ul. Armii Krajowej 86 05-075 Wesoła	(022) 812 62 54, 601 827 847	
13	Firma „Nesco-Polska”	ul. Kopernika 58 05-501 Piaseczno	(048) 227 370 113	
14	Firma Handlowo-Usługowa „WOD-PRZEM”	ul. Sokoła 34 87-100 Toruń	(056) 656 63 78, 602 442 359	
15	Przedsiębiorstwo Budowlane „AKANT INPRO”	ul. H. Forda 5 09-100 Płońsk	(023) 662 28 24	
16	EKOCHEM-EKOSERVICE” Sp. z o.o.	ul. Kościuszki 99 90-441 Łódź	(042) 636 97 63, 637 78 61	
17	Przedsiębiorstwo Usługowe „ENTER”	ul. Północna 8/15 09-100 Płońsk	602 525 391	
18	„ZOOWET” Sp. j. S. Pniewski & R. Pniewski	ul. Parkowa 8 09-140 Raciąż	(023) 679 12 39, 679 18 83, 679 17 76	(023) 679 15 55
19	„Transport-Metalurgia Sp. z o.o.”	ul. Reymonta 62 97-500 Radomsko	(044) 685 41 35	(044) 685 42 90
20	T.K.J. Matuszewski Sp. j.	ul. Por. Krzycha 5 86-300 Grudziądz	(056) 465 48 88	(056) 465 48 92
21	Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „JUKO”, Jerzy Szczukocki	ul. 1 Maja 25 97-300 Piotrków Trybunalski	(044) 732 69 63, 732 69 64, 732 69 65	(044) 649 94 23, 649 94 24
22	Firma Wielobranżowa „WOLT CENTER”, Grzegorz Lewandowski	Nowa Biała 1a 09-411 Stara Biała	024) 365 63 92, 509 770 658	
23	Firma Handlowo-Usługowa NATEX 2, Irena Jasińska	Trzcinec 45 06-100 Pułtusk	(023) 692 10 54, 505 164 585	(023) 692 10 54
24	Zakład Remontowo-Budowlany AMBROŻY Sp. j., Wiesława Śliwiń-	ul. Meissnera 1/3 03-982 Warszawa	(022) 831 07 64	

	ska, Kazimierz Ambroży	Biuro: ul. Piekarska 20, 00-264 Warszawa		
25	Firma Handlowo-Uslugowa WIKI Agnieszka Majda	ul. Sobieszowska 10A 58-570 Jelenia Góra	(022) 668 51 99, 509 668 538	(022) 668 51 99
26	HYDROGEOTECHNIKA Sp. z o.o.	ul. Ściegiennego 262 A 25-116 Kielce	(041) 348 06 60	(041) 361 01 59
27	Przedsiębiorstwo Produkcyjno- Handlowo-Uslugowe, PLASTIMET- PANORAMA Sp. z o.o.	ul. Fabryczna 9 05-084 Leszno	(022) 725 92 66 (022) 725 92 67	(022) 725 92 67
28	„WOD-BUD” Sp. z o.o.	ul. Piłsudskiego 14 23-200 Kraśnik	(081) 825 26 05	(081) 825 24 76
29	„ALBEKO” Sieger Sp. j.	gm. Skrwilno, 87-510 Kotowy	(054) 280 02 88	
30	Przedsiębiorstwo Budownictwa Ląd- owego MJ Sp. z o.o.	Reguły ul. Graniczna 6 05-816 Michałowice	(022) 724 32 39, 724 15 78	
31	„DEKAR”	ul. Pułtуска 9 06-400 Ciechanów	(023) 672 90 02	(023) 672 90 02
32	Przedsiębiorstwo Usługowo- Handlowo-Produkcyjne „JANUSZ”	ul. Kasprowicza 18 96-100 Skierniewice	(046) 833 16 65	
33	Przedsiębiorstwo Handlowo-Produkcyjno-Uslugowe „STANMAR”, Marian Okupski	ul. Majdany 6a 99-300 Kutno	(024) 254 28 57	
34	Buhck Recykling Sp. z o.o.	ul. Romana Maya 1, 61-371 Poznań	(061) 650 23 01	(061) 650 23 19
	Zakład Usług Produkcji i Handlu, Jan Górliński	ul. Moniuszki 85 06-200 Maków Mazo- wiecki	(029) 71 70 467, 606 640 377	(029) 71 70 467
35	Z.P.U.H. Piotr Sosnowski,	Gorysze 21b 06-400 Ciechanów	(023) 672 89 73	
36	Przedsiębiorstwo Projektowo- Wdro- żeniowe „AWAT” Sp. z o.o.	ul. Kaliskiego 9 01-476 Warszawa	(022) 683 92 48, 683 916 378	(022) 666 89 41
37	F.H.U. PROJEKT-BUD Edyta Psut	ul. Podwale 17 00-252 Warszawa	(044) 725 21 74, (022) 831 76 88, 502 308 504	(044) 725 21 74, (022) 831 76 88
38	„MAR-POL” Marcin Zbigniew Ochoński	Cetki 5 87-500 Rypin	(054) 280 21 54, 270 44 15	
39	P.P.H.U. „EKO-MIX” Konstanty Spurek	ul. Grabiszyńska 163 50-950 Wrocław	(071) 332 45 00 (071) 332 41 61, 361 30 41-43 wew. 231 600 703 713	(071) 332 45 00
40	EKO-ZYSK1 Sp. z o.o.	Nowy Modlin 45, 05-180 Pomiechówek	(22) 785-59-99	(22) 785-58-80
41	TRAFFIC, Krzysztof Popławski	ul. Kombatantów 4/1, 15-110 Białystok	(85) 678-54-80	(85) 676-13-44

Wykaz wyrobów azbestowych na terenie gminy Raciąż stan z dnia 31.12.2012 r.

zinwentaryzowane			Unieszkodliwione [2012 r.]			pozostałe do unieszkodliwienia		
razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
2 026 486	2 003 221	23 265	180 660	180 660	0	1 845 826	1 822 256	23 265

masa wyrobów wg rodzaju

kod wyrobu	zinwentaryzowane			Unieszkodliwione [2012 r.]			pozostałe do unieszkodliwienia		
	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
W01	49 742	49 742	0	0	0	0	49 742	49 742	0
W02	1 976 744	1 953 479	23 265	180 660	180 660	0	1 796 084	1 772 819	23 265

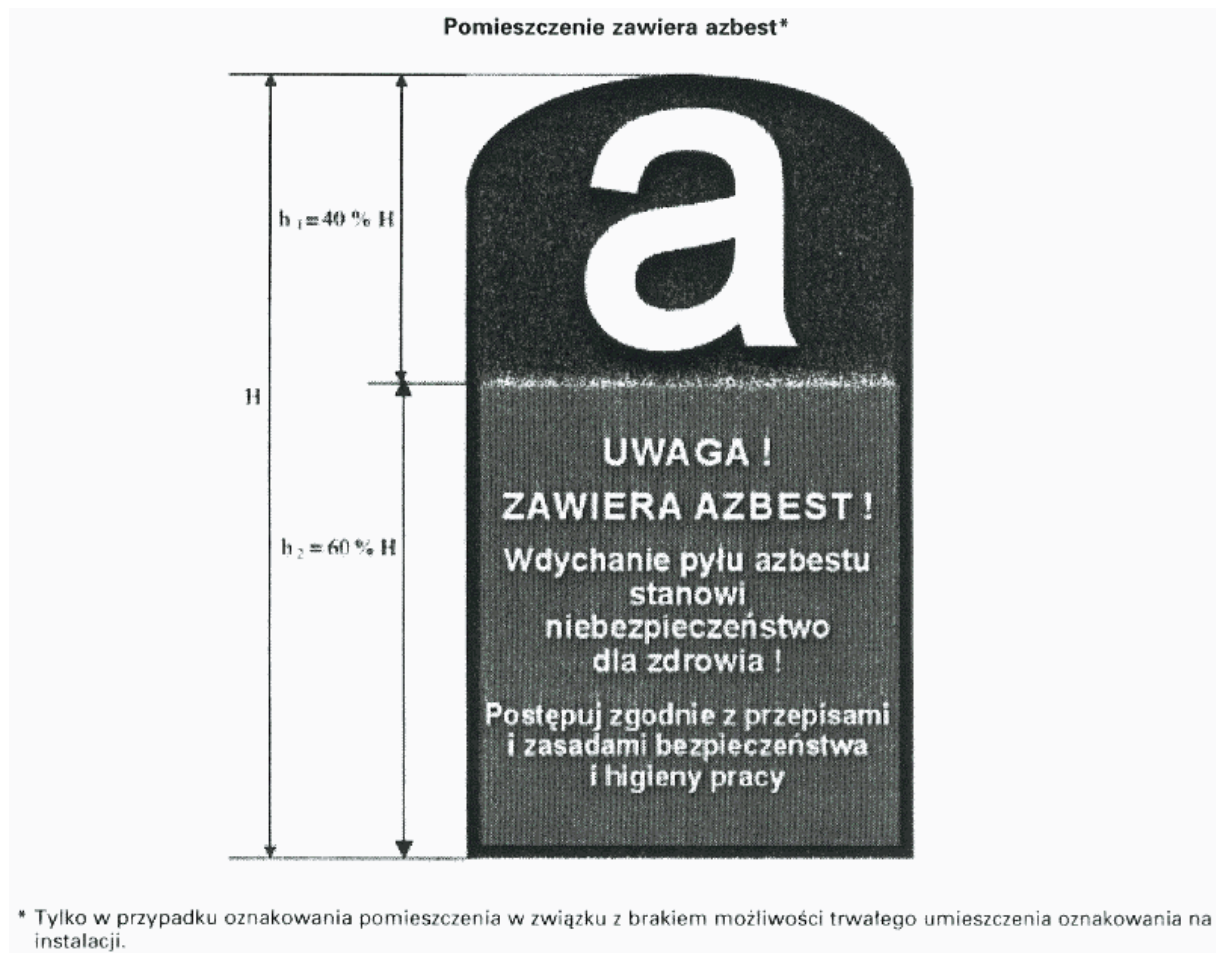
masa wyrobów wg miejscowości

miejscowość	zinwentaryzowane			Unieszkodliwione [2012 r.]			pozostałe do unieszkodliwienia		
	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
Bielany	3 500	3 500	0	3 500	3 500	0	3 500	3 500	0
Bogucin	8 866	5 841	3 025	0	0	0	8 866	5 841	3 025
Budy Kraszewskie	31 103	31 103	0	5 265	5 265	0	25 838	25 828	0
Charzyny	44 066	44 066	0	0	0	0	44 066	44 066	0
Chyczewo	7 865	7 865	0	2 516	2 516	0	5 349	5 349	0
Cieciersk	45 463	43 813	1 650	6 400	6 400	0	39 063	37 413	1 650
Ćwiersk	39 160	39 160	0	1 638	1 638	0	37 522	37 522	0
Dobrska-Kolonia	6 710	3 960	2 750	1 872	1 872	0	3 960	2 088	2 750
Dobrska-Włociany	21 208	21 208	0	1 170	1 170	0	20 038	20 038	0
Draminek	23 881	23 881	0	0	0	0	23 881	23 881	0
Drozdowo	61 831	61 831	0	11 244	11 244	0	50 587	50 587	0
Druchowo	70 950	70 950	0	0	0	0	70 950	70 950	0

miejsowość	zinwentaryzowane			Unieszkodliwione [2012 r.]			pozostałe do unieszkodliwienia		
	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
Folwark-Raciąż	53 229	53 229	0	2 220	2 220	0	51 009	51 009	0
Grzybowo	34 067	34 067	0	0	0	0	34 067	34 067	0
Jeżewo-Wesel	29 095	29 095	0	0	0	0	29 095	29 095	0
Kaczorowy	14 080	11 880	2 200	2 340	2340	0	11 740	9 540	2 200
Kielbowo	54 197	54 197	0	7 605	7 605	0	46 592	46 592	0
Kiniki	46 772	46 772	0	6 370	6 370	0	40 402	40 402	0
Kocięcin-Brodowy	7 810	7 810	0	0	0	0	7 810	7 810	0
Kocięcin-Tworki	1 540	1 540	0	1 540	1 540	0	1 540	1 540	0
Kodłutowo	64 482	64 482	0	1 770	1 770	0	62 712	62 712	0
Kossobudy	68 365	68 365	0	12 630	12 630	0	55 735	55 735	0
Koziebrody	173 140	171 490	1 650	4 545	4 545	0	168 595	168 595	1 650
Kozolin	12 920	10 720	2 200	10 720	10 720	0	2 200	0	2 200
Krajkowo	51 886	51 886	0	6 250	6 250	0	45 636	45 636	0
Kraszewo Podborne	59 125	59 125	0	2 430	2 430	0	56 695	56 695	0
Kraszewo- Czubaki	46 123	46 123	0	0	0	0	46 123	46 123	0
Kraszewo-Falki	48 389	48 389	0	0	0	0	48 389	48 389	0
Kraszewo- Gaczuły	59 213	56 463	2 750	9 079	9 079	0	50 134	50 134	2 750
Kraszewo-Rory	3 300	3 300	0	0	0	0	3 300	3 300	0
Kraszewo- Sławęcín	4 290	4 290	0	0	0	0	4 290	4 290	0
Kraśniewo	28 138	25 388	2 750	14 660	14 660	0	13 478	10 728	2 750
Łempinek	62 744	62 744	0	0	0	0	62 744	62 744	0
Łempino	2 691	2691	0	2 691	2 691	0	0	0	0
Malewo	19 063	19 063	0	0	0	0	19 063	19 063	0

miejsowość	zinwentaryzowane			Unieszkodliwione [2012 r.]			pozostałe do unieszkodliwienia		
	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
Mała Wieś	19 173	19 173	0	10 069	10 069	0	9 104	9 104	0
Młody Niedróż	9 680	9 680	0	0	0	0	9 680	9 680	0
Nowe Gralewo	25 410	25 410	0	3 393	3 393	0	22 017	22 017	0
Nowe Młodochowo	67 430	67 430	0	1 872	1 872	0	65 558	65 558	0
Nowy Komunin	52 063	52 063	0	0	0	0	52 063	52 063	0
Pęsy	37 510	37 510	0	0	0	0	37 510	37 510	0
Pólka-Raciąż	42 152	42 152	0	4 703	4 703	0	37 449	37 449	0
Sierakowo	98 318	98 318	0	1 053	1 053	0	97 265	97 265	0
Sikory	35 750	35 750	0	1 755	1 755	0	33 995	33 995	0
Stare Gralewo	9 240	9 240	0	6 438	6 438	0	2 802	2 802	0
Stary Komunin	23 947	23 947	0	0	0	0	23 947	23 947	0
Stary Niedróż	8 000	8 000	0	0	0	0	8 000	8 000	0
Strożęcín	78 463	78 463	0	4 770	4 770	0	73 693	73 693	0
Szapsk	4 302	4 302	0	4 302	4 302	0	4 302	4 302	0
Szczepkowo	19 998	19 998	0	2 400	2 400	0	17 598	17 598	0
Unieck	19 045	15 525	3 520	15 525	15 525	0	3 520	0	3 520
Wępiły	3 630	3 630	0	0	0	0	3 630	3 630	0
Witkowo	29 403	29 403	0	1 053	1 053	0	28 350	28 350	0
Zdunówek	41 558	40 788	770	1 755	1 755	0	39 803	39 033	770
Złotopole	67 375	67 375	0	3 117	3 117	0	64 258	64 258	0
Żukowo-Strusie	26 180	26 180	0	0	0	0	26 180	26 180	0
Żukowo-Wawrzonki	4 554	4 554	0	0	0	0	4 554	4 554	0
Żychowo	11 880	11 880	0	0	0	0	11 880	11 880	0

**OZNAKOWANIA INSTALACJI, URZĄDZEŃ LUB POMIESZCZEŃ
ZAWIERAJĄCYCH AZBEST LUB WYROBY ZAWIERAJĄCE AZBEST**

Wszystkie wyroby zawierające azbest lub ich opakowania powinny być oznakowane w następujący sposób:

- a) oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno posiadać wymiary: co najmniej 5 cm wysokości (H) i 2,5 cm szerokości,
- b) oznakowanie powinno składać się z dwóch części:
 - części górnej ($h_1 = 40\% H$) zawierającej literę "a" w białym kolorze na czarnym tle,
 - części dolnej ($h_2 = 60\% H$) zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle; napis powinien być wyraźnie czytelny,
- c) jeśli wyrób zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot "zawiera azbest" powinien być zastąpiony zwrotem "zawiera krokidolit/azbest niebieski".

OCENA

stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Miejsce/ obiekt/ urządzenie budowlane /instalacja przemysłowa:

.....

Adres miejsca/ obiektu/ urządzenia budowlanego/ instalacji przemysłowej:

.....

Pomieszczenie:

Rodzaj/nazwa wyrobu ¹⁾Ilość wyrobów (m², tony) ²⁾

Grupa / Nr	Wyrób - rodzaj	Ocena	Przyjęta punktacja
I.	Sposób zastosowania azbestu		
1.	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)		30
2.	Tynk zawierający azbest		30
3.	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1.000 kg/m ³)		25
4.	Pozostałe wyroby z azbestem		10
II.	Rodzaj azbestu		
5.	Azbest chryzotylowy		5
6.	Inny azbest (np. krokidolit)		15
III.	Struktura powierzchni wyrobu z azbestem		
7.	Rozluźniona (naruszona) struktura włókien		30
8.	Mocna struktura włókien, lecz bez albo z niewystarczającą powłoką farby zewnętrznej		10
9.	Pomalowana i nieuszkodzona powłoka zewnętrzna		0
IV.	Stan zewnętrzny wyrobu z azbestem		
10.	Duże uszkodzenia		30 ³⁾
11.	Małe uszkodzenia		10 ⁴⁾
12.	Brak		0
V.	Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem		
13.	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac		15
14.	Wyrób przez bezpośrednią dostępność narażony na uszkodzenia (do wysokości 2 m)		10
15.	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne		10
16.	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania		10
17.	Wyrób narażony na działanie czynników atmosferycznych (na zewnątrz obiektu)		10
18.	Wyrób znajduje się w zasięgu silnych ruchów powietrza		10
19.	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne		0

VI.	Wykorzystanie pomieszczenia		
20.	Regularnie przez dzieci, młodzież lub sportowców		35
21.	Trwale lub częste przebywanie w pomieszczeniach innych osób		30
22.	Czasowo wykorzystywane pomieszczenie		20
23.	Rzadko wykorzystywane pomieszczenie		10
VII.	Usytuowanie wyrobu		
24.	Bezpośrednio w pomieszczeniu		30
25.	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem		25
26.	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)		25
27.	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym		10

Suma punktów oceny

Stopień pilności I

(wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie) - 65 i więcej punktów

Stopień pilności II

(ponowna ocena wymagana w czasie do 1 roku) powyżej 35 do 60 punktów

Stopień pilności III

(ponowna ocena w terminie do 5 lat) do 35 punktów

UWAGA: podkreślić należy tylko jedną pozycję w grupie, jeśli wystąpi więcej niż jedna, podkreślić należy najwyższą punktację. Zsumować ilość punktów, ustalić ocenę końcową i stopień pilności.

.....
Oceniający nazwisko i imię

.....
Właściciel / Zarządca

.....
Adres

Data

- 1) Według klasyfikacji wyrobów przyjętych w sprawozdaniu rocznym - załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876).
- 2) Zgodnie z inwentaryzacją i sprawozdaniem rocznym - § 7 wymienionego w odnośniku 1 rozporządzenia.
- 3) Duże uszkodzenia - widoczne pęknięcia lub ubytki na powierzchni równej lub większej niż 3 % powierzchni wyrobu.
- 4) Małe uszkodzenia - brak widocznych pęknięć, a ubytki na powierzchni mniejszej niż 3 % powierzchni wyrobu.

Wzór formularza wg rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 roku w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. 03.192.1876)

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I MIEJSCU ICH WYKORZYSTYWANIA

1. Miejsce, adres

.....
.....

2. Właściciel/zarządca/użytkownik*):

a) osoba prawna - nazwa, adres

.....

b) osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres

.....

3. Tytuł własności

.....

4. Nazwa, rodzaj wyrobu (2)

.....

5. Ilość (m², tony) (3)

6. Przydatność do dalszej eksploatacji (4)

.....

7. Przewidywany termin usunięcia wyrobu:

a) okresowej wymiany z tytułu zużycia wyrobu (5)

b) całkowitego usunięcia niebezpiecznych materiałów i substancji

.....

8. Inne istotne informacje o wyrobach (6)

.....

.....
(podpis)

Data

Objaśnienia:

*) Niepotrzebne skreślić.

1) Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.

2) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura.

3) Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, pomiar z natury).

4) Według "Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest" - załącznik nr 1 do rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest.

5) Na podstawie corocznego rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny.

6) Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest.

Załącznik nr . 6

PROGRAM SZKOLENIA W ZAKRESIE BEZPIECZNEGO UŻYTKOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Program szkolenia, tj. instruktażu stanowiskowego oraz szkolenia okresowego pracowników, którzy w związku z wykonywanymi pracami są lub mogą być narażeni na działanie pyłu azbestu, oraz pracodawców i osób kierujących takimi pracownikami, powinien zapewnić wystarczające informacje dotyczące:

- 1) potencjalnego zagrożenia zdrowia wynikającego z narażenia na działanie pyłu azbestu;
- 2) dopuszczalnych i faktycznych stężeń pyłu azbestu w środowisku pracy oraz potrzeby monitorowania zanieczyszczeń powietrza;
- 3) przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie niezbędnym do organizowania i wykonywania pracy na określonym stanowisku oraz związanych z tym stanowiskiem obowiązków i odpowiedzialności w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy;
- 4) organizowania i wykonywania pracy w sposób bezpieczny dla siebie i innych osób, w tym:
 - środków ostrożności związanych ze stosowaniem odzieży i obuwia roboczego oraz środków ochrony indywidualnej,
 - specjalnych środków ostrożności minimalizujących narażenie na działanie pyłu azbestu,
 - zachowania przy wykonywaniu pracy wymagań higienicznych, w tym powstrzymywania się od palenia tytoniu w miejscu pracy;
- 5) postępowania w sytuacjach awaryjnych, a także udzielania pierwszej pomocy osobom, które uległy wypadkom.

Lp.	Temat szkolenia	Minimalny czas szkolenia*	
		pracowników na stanowiskach robotniczych	pracodawców i osób kierujących pracownikami
1	2	3	4
1	<p style="text-align: center;">Regulacje prawne dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu prac w kontakcie z azbestem, w tym:</p> <p>a) przepisy działu dziesiątego Kodeksu pracy oraz aktów wykonawczych dotyczących:</p> <ul style="list-style-type: none"> - najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, - czynników rakotwórczych w środowisku pracy, <p>b) przepisy w zakresie stosowania wyrobów zawierających azbest,</p> <p>c) przepisy dotyczące ochrony i kształtowania środowiska naturalnego, z uwzględnieniem przepisów w zakresie wymagań, jakim powinny odpowiadać wyroby ze względu na potrzebę ochrony środowiska</p>	1,0	2,0
2	<p style="text-align: center;">Zastosowanie azbestu:</p> <p>a) właściwości azbestu,</p> <p>b) rodzaje wyrobów (materiałów) mogących zawierać azbest:</p> <ul style="list-style-type: none"> - budownictwo (z uwzględnieniem 		

	<p>wyrobów azbestowo-cementowych), - przemysł (z uwzględnieniem materiałów izolacyjnych, uszczelek), - inne</p>		
3	<p>Identyfikacja wyrobów i innych materiałów zawierających azbest; metody identyfikacji (pobieranie próbek i ich analiza)</p>		
4	<p>Przypadki, w których należy zabezpieczyć wyroby z zawartością azbestu, oraz przypadki, w których konieczne jest usuwanie takich wyrobów; ocena stanu technicznego wyrobów i innych materiałów z zawartością azbestu</p>		
5	<p>Zagrożenia dla zdrowia związane z pracami wykonywanymi w styczności z materiałami zawierającymi azbest i działania profilaktyczne: a) źródła narażenia na pył azbestowy, b) oddziaływanie azbestu na zdrowie człowieka: - sposób przenikania azbestu do organizmu, - wpływ azbestu na stan zdrowia, c) choroby wywołane oddziaływaniem pyłu z zawartością azbestu, d) profilaktyka zdrowotna: - badania lekarskie, - zmniejszenie czasu ekspozycji na działanie azbestu i liczby narażonych osób, - kontrola narażenia na działanie pyłu azbestu, w tym dopuszczalne i faktyczne stężenia pyłu azbestu w środowisku pracy oraz potrzeba monitorowania zanieczyszczeń powietrza, - utrzymywanie stężenia pyłów azbestu na odpowiednio niskim poziomie lub stosowanie środków ochrony indywidualnej,</p>	1,5	1,5
6	<p>e) postępowanie w sytuacjach awaryjnych Sprzęt techniczny, narzędzia i wyposażenie stosowane podczas prowadzenia prac związanych z zabezpieczeniem lub usuwaniem wyrobów z zawartością azbestu</p>		
7	<p>Zasady bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania prac w kontakcie z</p>		

azbestem lub wyrobami zawierającymi azbest, w tym podczas zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest:

- a) prace w kontakcie z azbestem lub wyrobami zawierającymi azbest (podczas zabezpieczania lub usuwania tych wyrobów):
- właściwa organizacja pracy podczas prowadzenia prac z materiałami zawierającymi azbest (w tym plan prac),
 - stosowanie maszyn i sprzętu eliminujących lub ograniczających do minimum wydzielanie się pyłów azbestu (urządzeń odpylających, narzędzi zaopatrzonych w urządzenia odpylające itp.),
 - izolowanie stref pracy, w których występują pyły azbestu, i ich znakowanie znakami ostrzegawczymi,
 - stosowanie metod pracy i specjalnych środków ostrożności uniemożliwiających lub ograniczających emisję pyłów azbestu do środowiska pracy lub środowiska naturalnego,

3,0

2,0

b) zabezpieczanie wyrobów zawierających azbest:

- materiały stosowane do zabezpieczania wyrobów i ich wpływ na zdrowie pracowników,
- zasady bezpieczeństwa i higieny pracy związane ze stosowaniem określonych materiałów do zabezpieczania wyrobów zawierających azbest,

c) zasady znakowania wyrobów i innych materiałów zawierających azbest (znajdujących się w opakowaniach i nieopakowanych),

d) stosowanie odzieży i obuwia roboczego oraz

- środków ochrony indywidualnej:
- dobór odpowiednich do cech antropometrycznych użytkownika oraz do

- poziomu narażenia na pyły
azbestu środków
ochrony indywidualnej (m.in.
ubrań
ochronnych, środków ochrony
układu
oddechowego),
- właściwe używanie środków
ochrony układu
oddechowego i ograniczenia w
ich
stosowaniu,
 - środki ostrożności związane ze
stosowaniem
środków ochrony indywidualnej
oraz odzieży
i obuwia roboczego, w
szczególności:
oczyszczanie i przechowywanie
uniemożliwiające
zanieczyszczenie
środowiska naturalnego pyłami
azbestu,
zakaz przechowywania odzieży
stosowanej na
stanowisku pracy obok odzieży
własnej
(domowej),
- e) utrzymanie porządku i czystości
w miejscach
pracy:
- oczyszczanie terenu pracy przy
usuwaniu lub
zabezpieczaniu wyrobów
zawierających azbest
z odpadów i pyłów azbestu,
wykluczające
uwalnianie się pyłów do
środowiska pracy
lub środowiska naturalnego;
utyliczacja
odpadów zawierających azbest,
 - zasady pakowania i transportu
odpadów
zawierających azbest, z
uwzględnieniem
ochrony środowiska pracy i
środowiska
naturalnego przed pyłami
azbestu

**8 Zasady higieny osobistej i profilaktyki
zdrowotnej związane z pracą w kontakcie
z azbestem:**

- a) zakaz spożywania posiłków, picia
napojów i
palenia tytoniu w miejscach
wykonywania prac
w kontakcie z pyłem azbestu,
- b) utrzymywanie higieny osobistej
(kapiel po

zakończonych pracy, utrzymywanie w
czystości
odzieży i obuwia oraz środków
ochrony
indywidualnej)

Razem

5,5

5,5

* W godzinach lekcyjnych trwających 45 minut.

„Wykaz istniejących i przygotowywanych składowisk odpadów zawierających azbest”.

źródło: wykaz znajduje się na stronie Ministerstwa Gospodarki w aktualnym Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu (Zał. 2 str. 54-56)

Lp	Nazwa składowiska	Nazwa i adres zarządzającego składowiskiem	Wolna pojemność składowiska
Województwo dolnośląskie			
1	Składowisko Odpadów Przemysłowych, ul. Górnicza 1	Mo-Bruk Korzenna 214	105 796
2	58-303 Wałbrzych	33-322 Korzenna	
3	Składowisko odpadów przemysłowych – Zakład w Godzikowicach ul. Stalowa 12	Dolnośląska Korporacja Ekologiczna ul. Kopalniana 7	500
	55-200 Oława	59-101 Polkowice	
4	Składowisko odpadów w Marcinowie, gm. Trzebnica	Urząd Miasta Trzebnica, ul. Piłsudskiego 1	10 000
	55-100 Trzebnica		
	Teren KGHM „Polska Miedź” w Lubinie Oddział Huta Miedzi Głogów ul. śukowicka 1	KGHM „Polska Miedź” S.A. w Lubinie Oddział Huta Miedzi Głogów	Wykorzystywan przez właściciela
	67-200 Głogów		
Województwo kujawsko-pomorskie			
5	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Małociechowo, gm. Pruszcz	„ECO-POL” Sp. z o.o. ul. Św. Jana 18 D 87-140 Chełmża	13 840
Województwo lubelskie			
6	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Poniatowa Wieś gm. Poniatowa	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Młodzieżowa 4	1 500
7		24-320 Poniatowa	
	Składowisko Piaski Zarzecze II Kraśnik	WOD-BUD Sp. z o.o. ul. Piłsudskiego 14 23-200 Kraśnik	149 930
Województwo lubuskie			
8	Składowisko Odpadów Azbestowych ul. Małazyńska 180 Chróścik gm. Gorzów Wielkopolski	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o., ul. Teatralna 49 66-400 Gorzów Wielkopolski	29 320
Województwo łódzkie			
9	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Jadwinówka	Metalurgia S.A. ul. Revmonta 62	28 960
10	gm. Radomsko	97-500 Radomsko	
	„Bagno-Lubień” - teren Elektrowni Bełchatów	Elektrownia Bełchatów S.A. z/s w	Wykorzystywan

	S.A.	Rogowcu ul. Wyzwolenia 30	przez właściciela
--	------	------------------------------	----------------------

Województwo małopolskie

11	Składowisko Komunalne w Ujkowie Starym gm. Bolesław	Zakład Gospodarki Komunalnej „Bolesław” Sp. z o.o., ul. Osadowa 1 32-329 Bolesław	60 540
----	--	--	--------

54

12	Składowisko odpadów „Za rzeką Białą” ul. Kwiatkowskiego 8 33-101 Tarnów	Jednostka Ratownictwa Chemicznego Sp. z o.o. ul. Kwiatkowskiego 8 33-101 Tarnów	13 780
----	---	--	--------

Województwo mazowieckie

13	Składowisko odpadów komunalnych w Rachocinie	Zakład Gospodarki Mieszkaniowej ul. Traugutta 33 09-200 Sierpc	45 000
----	---	--	--------

Województwo opolskie

Brak składowisk

Województwo podkarpackie

14	Składowisko Odpadów w Młynach gm. Radymno	Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Radymno z/s w Skołoszowie 341 37-550 Radymno	36 828
15	Składowisko Odpadów Pysznic gm. Pysznic	Gminny Zakład Komunalny ul. Wolności 295 37-403 Pysznic	969
P	<i>Kozodrza gm.</i>	<i>Zakład Usług Komunalnych w Ostrowie</i>	<i>[17 740]</i>

Województwo podlaskie

16	Składowisko Odpadów Miastkowo pow. łomża	MPGKiM ul. Poznańska 141	700
P	<i>Składowisko odpadów budowlanych zawierających azbest na terenie składowiska odpadów komunalnych w m. Korytki gm. Jedwabne</i>	<i>Komunalny Zakład Budżetowy ul. Mickiewicza 4 18-420 Jedwabne</i>	<i>[I etap - 20 000] [II etap - 21 500]</i>

Województwo pomorskie

17	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Bierkowie	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Słupsku, ul. Szczecińska 112 76- 200 Słupsk	14 380
18	Bierkowo 120		
P	Składowisko Odpadów w Gilwie Małej Gilwa Mała 8 82-500 Kwidzyn	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o.	58 360
	<i>Kwatera na odpady zawierające azbest</i>	<i>Zakład Utylizacyjny Sp. z o.o. w Gdańsku</i>	<i>[b.d.]</i>

Województwo śląskie

19	Sektor III na odpady azbestowe, wydzielony w ramach składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Knurowie Szybowa 44, Knurów	PPHU „Komart” Sp. z o.o. ul. Szpitalna 7 44-194 Knurów	284 740
P	<i>Składowisko odpadów komunalnych</i>	<i>Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Łagiewnicka 76 41-608 Świętochłowice</i>	<i>[30 000]</i>
20	Świętochłowice – teren po eksploatacji hałdy Huty		
21	Kwatera X na odpady azbestowe w ramach składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Dąbrowie	Koksownia „Przyjaźń” Sp. z o.o. ul. Koksownicza 1 42-523 Dąbrowa Górnicza	186
	Składowisko odpadów azbestowych na terenie Oczyszczalni Ścieków Deszczowo-Przemysłowych Huty Katowice Dąbrowa Górnicza	ARCELOR MITTAL POLAND S.A. Oddział w Dąbrowie Górnicej,	Wykorzystywane przez właściciela
22	Wydzielona subkwateryna na odpady zawierające azbest w ramach sektora III składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Jastrzębiu Zdroju	Cofinco-Poland Sp. z o.o. ul. Graniczna 29 40-956 Katowice	16 000
Województwo świętokrzyskie			
23	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Dobrów	Środowisko i Innowacje Sp. z o.o. Dobrów 8 28-142 Tuczępy	163 440
Województwo warmińsko-mazurskie			
24	Składowisko odpadów zawierających azbest Półwieś	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. ul. 3-go Maja 8 14-100 Ostróda	19 500
25	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. ul. Szańcowa 1 82-300 Elbląg	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o.	3 984
Województwo wielkopolskie			
26	Składowisko odpadów niebezpiecznych, ul. Sulańska 11 62-510 Konin	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o.	162 990
Województwo zachodniopomorskie			
27	Zakład odzysku odpadów ul. Łubuszan 80 Sianów	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Komunalna 75-724 Koszalin	15 685
28	Składowisko odpadów Dalsze gm. Myślibórz	„Eko-Myśl” Sp. z o.o. Dalsze 36 74-300 Myślibórz	1 800
RAZEM – ISTNIEJĄCE			1 258 728
RAZEM - PRZYGOTOWYWANE			69 240

P – przygotowywane składowiska odpadów zawierających azbest

WZÓR KARTY PRZEKAZANIA ODPADU

KARTA PRZEKAZANIA ODPADU		Nr karty ¹⁾	Rok kalendarzowy
Posiadacz odpadów, który przekazuje odpad ^{2,3)}	Transportujący odpad ^{2,4)}		Posiadacz odpadów, który przejmuje odpad ²⁾
Adres ⁵⁾	Adres ^{5,6)}		Adres ⁵⁾
Nr REGON ⁶⁾	Nr REGON ^{6, 7)}		Nr REGON ⁶⁾
Miejsce przeznaczenia odpadów ⁸⁾			
Rodzaj procesu przetwarzania, któremu powinien zostać poddany odpad ⁹⁾			
Wnioskuję o wydanie dokumentu potwierdzającego odzysk lub recykling ¹⁰⁾ <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> TAK ☐ NIE ☐ </div>			
Kod odpadu ¹¹⁾	Rodzaj odpadu ¹¹⁾		
Data/miesiąc^{12,13)}	Masa przekazanych odpadów [Mg]¹⁴⁾	Numer rejestracyjny pojazdu, przyczepy lub naczepy¹⁵⁾	
Potwierdzam przekazanie odpadu	Potwierdzam wykonanie usługi transportu ^{4,6)}	Potwierdzam przejęcie odpadu	
data, pieczęć i podpis	data, pieczęć i podpis	data, pieczęć i podpis	

Objaśnienia:

- 1) Numer jest nadawany przez posiadacza odpadów, który przekazuje odpad.
- 2) Podać imię i nazwisko lub nazwę podmiotu.
- 3) W przypadku odpadów komunalnych do wypełnienia karty przekazania odpadu jest obowiązany przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008, z późn. zm.), lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w tej ustawie.
- 4) Dotyczy przedsiębiorcy transportującego odpady, niebędącego posiadaczem odpadów, działającego na zlecenie innego posiadacza odpadów, który zlecił mu wykonanie usługi transportu odpadów.
- 5) Podać adres zamieszkania lub siedziby podmiotu.
- 6) O ile posiada.
- 7) W przypadku gdy odpad jest transportowany kolejno przez dwóch lub więcej prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów, w oznaczonych rubrykach należy podać wymagane dane i podpisy wszystkich transportujących odpad z zachowaniem kolejności transportowania odpadu.
- 8) Podać adres miejsca odbioru odpadu, pod który należy dostarczyć odpad, wskazany przez posiadacza odpadu transportującemu odpady.
- 9) Dotyczy stacji demontażu w przypadku przekazywania odpadów powstałych w wyniku demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji. Podać symbol R lub D. Symbole R określają procesy odzysku zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. Symbole D określają procesy unieszkodliwiania odpadów zgodnie z załącznikiem nr 6 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.
- 10) Dotyczy dokumentów wystawianych przez prowadzących odzysk lub recykling na podstawie ustawy z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 90, poz. 607, z późn. zm.).
- 11) Zgodnie z katalogiem odpadów stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).
- 12) W przypadku odpadów niebezpiecznych podać datę przekazania odpadu.
- 13) Karta może być stosowana jako jednorazowa karta przekazania odpadu lub jako zbiorcza karta przekazania odpadu, obejmująca odpad danego rodzaju przekazywany łącznie w czasie jednego miesiąca kalendarzowego, za pośrednictwem tego samego transportującego odpady temu samemu posiadaczowi odpadów.
- 14) Podać masę odpadów z dokładnością co najmniej do pierwszego miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne; co najmniej do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.
- 15) Dotyczy odpadów niebezpiecznych.